

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική

ΠΜΣ στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ • ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Η Λειτουργία της ανώνυμης εταιρίας σύμφωνα με τον Νόμο
4548/2018**

Γεώργιος Αλατσάς

Επιβλέπων Καθηγητής: Οδυσσέας Σπηλιόπουλος

Διατριβή υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Η παρούσα διατριβή αποτελεί μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Καλαμάτα, Μάρτιος 2024

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Λογιστική και
Χρηματοοικονομική**

ΠΜΣ στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ • ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Όνομα Πρώτου Καθηγητή (Επιβλέπων)

Οδυσσέας Σπηλιόπουλος

**Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου**

Όνομα Δεύτερου Καθηγητή

Ηλίας Μακρής

**Καθηγητής, Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής, Πανεπιστήμιο
Πελοποννήσου**

Όνομα Τρίτου Καθηγητή

Γιακουμάτος Στέφανος

**Καθηγητής, Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής, Πανεπιστήμιο
Πελοποννήσου**

Ο Γεώργιος Αλατσάς

UNIVERSITY OF PELOPONNESE
DEPARTMENT OF ACCOUNTING & FINANCE

Master Program in Accounting and Finance

**Master of Science (M.Sc)
in Accounting and Finance**

Postgraduate Thesis

**Changes in the functioning of SA corporations under new Greek law
4548/2018**

Student Name

Supervising Professor: Odysseus Spiliopoulos

Thesis submitted to the Department of Accounting & Finance of the University of Peloponnese. This dissertation is part of the requirements for obtaining the Master's Degree in Accounting and Finance

Kalamata, March 2024

UNIVERSITY OF PELOPONNESE
DEPARTMENT OF ACCOUNTING & FINANCE

Master Program in Accounting and Finance

**Master of Science (M.Sc)
in Accounting and Finance**

Thesis Committee

Supervisor's Name

Odysseus Spiliopoulos

**Associate Professor, Department of Accounting & Finance, University
of Peloponnese**

Name of Second Professor

Ilias Makris

**Professor, Department of Accounting & Finance, University of
Peloponnese**

Name of Third Professor

Giakoumatos Stefanos

**Professor, Department of Accounting & Finance, University of
Peloponnese**

Δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1)** Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

- 2)** Αποδέχομαι ότι το Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μετά από την ευχάριστη, αλλά και κοπιώδη διαδικασία της εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου για την άψογη συνεργασία μας.

Επίσης, δεν πρέπει να παραλείψω να ευχαριστήσω τον πρώην Υπουργό Παιδείας Κωνσταντίνο Γαβρόγλου ο οποίος με την νομοθετική πρωτοβουλία μου έδωσε την ευκαιρία να πραγματοποιήσω τις μεταπτυχιακές μου σπουδές ως υπότροφος όντας οικονομικά ασθενής.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη στα Ελληνικά	9
Abstract	10
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
Ερευνητικό πλαίσιο και στόχοι.....	13
Σκεπτικό για την έρευνα	15
α) Κενό στη βιβλιογραφική έρευνα	15
β) Κριτική αξιολόγηση σε διεθνές επίπεδο.....	15
γ) Επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις	15
γ) Πολιτικά και νομοθετικά ζητήματα.....	15
Μεθοδολογία.....	16
α) Νομική ανάλυση.....	16
β) Δευτερογενής Έρευνα	16
Δομή της Μελέτης	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ανώνυμη εταιρεία στο ελληνικό δίκαιο πριν τον Ν. 4548/2018....	19
1.1 Οι Εταιρείες στο ελληνικό Δίκαιο	19
1.1.1 Ατομικές και Συλλογικές	19
1.1.2 Προσωπικές και Κεφαλαιουχικές Εταιρείες.....	20
1.2 Τι είναι η Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ);.....	22
1.3 Προτερήματα της ΑΕ σε οικονομικό και νομικό επίπεδο	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Το δίκαιο της ΑΕ υπό τον Ν. 4548/2018.....	28
2.1 Γενικές Παρατηρήσεις	28
2.2 Διαδικασίες απλούστευσης και επιτάχυνσης.....	31
2.3 Κατάργηση κρατικής εποπτείας	37
2.4 Αξιοποίηση της τεχνολογίας.....	40
2.4.1 Λειτουργία του ΔΣ:.....	41
2.4.2 Διαδικασίες της Γενικής Συνέλευσης:	42
2.4.3 Άσκηση δικαιωμάτων των μετόχων	44
2.5 Λοιπά ζητήματα: Τίτλοι, ενώσεις μετόχων και προστασία μειοψηφίας.....	45
2.5.1 Τίτλοι	45
2.5.2 Δικαιώματα Μειοψηφίας (Συλλογικό και Ατομικό επίπεδο)	47
2.5.3 Ενώσεις Μετόχων	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Συμπεράσματα – Προτάσεις.....	52
3.1 Σύνοψη αλλαγών από τον Ν. 4548/2018	52
3.2 Συμπεράσματα	54
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	56

Περίληψη στα Ελληνικά

Η ψήφιση του ελληνικού νόμου 4548/2018 σηματοδότησε μια βαθιά μεταρρύθμιση στη σφαίρα των Ανωνύμων Εταιρειών (ΑΕ), εισάγοντας ένα φάσμα μετασχηματιστικών αλλαγών που αναδιαμορφώνουν το τοπίο της εταιρικής διακυβέρνησης και των επιχειρηματικών λειτουργιών στην Ελλάδα. Η νομοθεσία αυτή αποτελεί ορόσημο για τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση του νομικού πλαισίου που διέπει τις ΑΕ, οι οποίες διαδραματίζουν κομβικό ρόλο στην οικονομία της χώρας. Η παρούσα μελέτη εξετάζει σχολαστικά τις επιπτώσεις του Ν. 4548/2018 στις ελληνικές ΑΕ, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη ανάλυση των βασικών διατάξεών του, των επιπτώσεών τους και της ευθυγράμμισής τους με τις διεθνείς πρακτικές. Η μελέτη αξιολογεί τον βαθμό στον οποίο ο νόμος έχει ενισχύσει την προστασία των επενδυτών, έχει εξορθολογίσει τις διαδικασίες και έχει προσαρμοστεί στις τεχνολογικές εξελίξεις. Ορισμένες πτυχές που εξετάζονται συγκεκριμένα είναι: α) θέματα εταιρικής διακυβέρνησης, όπως η απλοποίηση των διαδικασιών, β) η χρήση της τεχνολογίας για τη διευκόλυνση της εταιρικής επικοινωνίας, γ) το ζήτημα του κρατικού ελέγχου στις Α.Ε. και δ) η ενδυνάμωση της μειοψηφίας με το νέο νομικό καθεστώς. Τελικά, η μελέτη υποστηρίζει ότι ο ελληνικός νόμος 4548/2018 ήταν ένα κομβικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, ενισχύοντας το επιχειρηματικό περιβάλλον, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών και τοποθετώντας τις ελληνικές Α.Ε. για ένα πιο ανταγωνιστικό και βιώσιμο μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: Ελληνικός Νόμος 4548/2018, Ανώνυμες Εταιρείες, εταιρική διακυβέρνηση, δικαιώματα μετόχων, νομική μεταρρύθμιση.

Abstract

The enactment of Greek Law 4548/2018 marked a profound reform in the realm of Sociétés Anonymes (S.A.), introducing a spectrum of transformative changes that reshape the landscape of corporate governance and business operations in Greece. This legislation is a milestone in modernizing and enhancing the legal framework governing S.A.s, which play a pivotal role in the country's economy. The present study meticulously examines the implications of Law 4548/2018 on Greek S.A.s, offering a comprehensive analysis of its key provisions, their impacts, and their alignment with international practices. Through legal analysis, secondary research, and a lens of corporate ethics, the study evaluates the extent to which the law has bolstered investor protection, streamlined procedures, and adapted to technological advancements. Some aspects that are being specifically looked into are: a) corporate governance matters, such as a) the simplification of processes, b) the use of technology in facilitating corporate communication, c) the issue of state control over S.A.s and d) the empowerment of minority stakeholders under the new legal regime. Ultimately, the study argues that Greek Law 4548/2018 has been a pivotal step in the right direction, enhancing the business environment, fostering investor confidence, and positioning Greek S.A.s for a more competitive and sustainable future.

Keywords: Greek Law 4548/2018, Sociétés Anonymes, corporate governance, shareholder rights, legal reform.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρία
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΓΕΜΗ	Γενικό Εμπορικό Μητρώο
ΓΣ	Γενική Συνέλευση
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕ (σ. 18)	Ετερόρρυθμη Εταιρεία
ΕΠΕ	Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
ΙΚΕ	Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία
ΟΕ	Ομόρρυθμη Εταιρεία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το εταιρικό δίκαιο αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο των σύγχρονων οικονομιών, ασκώντας σημαντική επιρροή σε ολόκληρο τον κόσμο. Η σημασία του αντηχεί μέσα από τον περίπλοκο ιστό των επιχειρηματικών αλληλεπιδράσεων, των δομών διακυβέρνησης και των οικονομικών δραστηριοτήτων που συνθέτουν το επιχειρηματικό τοπίο. Από τη ρύθμιση της δυναμικής μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερομένων σε μια εταιρεία έως την παροχή νομικών πλαισίων που υποστηρίζουν την επιχειρηματικότητα, τις επενδύσεις και το εμπόριο, το εταιρικό δίκαιο διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο που εκτείνεται πολύ πέρα από τα όρια των εταιρικών αιθουσών συνεδριάσεων.

Σε παγκόσμια κλίμακα, το εταιρικό δίκαιο έχει ουσιαστική σημασία λόγω της πολύπλευρης επίδρασής του. Αρχικά, επιδρά σε μεγάλο βαθμό στο επίκεντρο των επενδύσεων και των ροών κεφαλαίων. Το εταιρικό δίκαιο προσφέρει εκεί τη διασφάλιση ασφαλών δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και προστασίας περιουσιακών στοιχείων, τα οποία είναι απαραίτητα τόσο για τους ντόπιους όσο και για τους ξένους επενδυτές. Καθιερώνει ένα προβλέψιμο πλαίσιο που καθοδηγεί τις επενδυτικές αποφάσεις, παρέχοντας την απαραίτητη εμπιστοσύνη για την οικονομική ανάπτυξη. Ένα καθοριστικό στοιχείο του εταιρικού δικαίου έγκειται στην οριοθέτηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μετόχων. Περιγράφοντας με σαφήνεια τους ρόλους των μετόχων και της διοίκησης, δημιουργείται μια ισορροπία δυνάμεων που προάγει τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την αποτελεσματική λήψη αποφάσεων εντός των εταιρειών. Αυτή η ισορροπία ενθαρρύνει ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης που είναι απαραίτητο για βιώσιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Ο σχηματισμός και η δομή των επιχειρήσεων είναι περίπλοκα συνδεδεμένοι με το εταιρικό δίκαιο. Από την ίδρυση μιας εταιρείας μέχρι την ανάπτυξή της και την πιθανή διάλυσή της, το εταιρικό δίκαιο παρέχει το σχέδιο που διέπει τον τρόπο λειτουργίας αυτών των οντοτήτων. Με την αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η σύσταση, η εγγραφή και η κατανομή μετοχών, το εταιρικό δίκαιο διευκολύνει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες με σαφή νομική βάση. Το εταιρικό δίκαιο διαδραματίζει επίσης κεντρικό ρόλο στις συγχωνεύσεις, εξαγορές και εξαγορές,

διασφαλίζοντας ότι αυτές οι συναλλαγές πραγματοποιούνται δίκαια και με διαφάνεια. Προστατεύοντας τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων μερών, διατηρεί την ακεραιότητα των ανταγωνιστικών αγορών και προωθεί υγιείς επιχειρηματικές πρακτικές. Επιπροσθέτως, η εταιρική διακυβέρνηση, ο ακρογωνιαίος λίθος του εταιρικού δικαίου, ορίζει τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις των διευθυντών, των στελεχών και των στελεχών για τη διασφάλιση των βέλτιστων συμφερόντων της εταιρείας και των ενδιαφερομένων της. Οι ισχυρές πρακτικές διακυβέρνησης ενισχύουν την εμπιστοσύνη, ενισχύουν την ηθική συμπεριφορά και συμβάλλουν στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.

Επιπλέον, το σύγχρονο εταιρικό νομικό πλαίσιο καλλιεργεί την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα παρέχοντας ασφάλεια δικαίου, προστατεύοντας την πνευματική ιδιοκτησία και διευκολύνοντας την πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Αυτό το υποστηρικτικό περιβάλλον ενθαρρύνει την ανάπτυξη των startups, την τεχνολογική πρόοδο και την ανάπτυξη της οικονομίας σε πολλά επίπεδα. Συμπερασματικά, η σημασία του εταιρικού δικαίου υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα, ενσωματώνοντας το ουσιαστικό πλαίσιο που στηρίζει το παγκόσμιο επιχειρηματικό οικοσύστημα. Ο ρόλος της στην Ελλάδα είναι εξίσου μεταμορφωτικός, συμβάλλοντας στην οικονομική ανάκαμψη, την εμπιστοσύνη των επενδυτών και τις βιώσιμες επιχειρηματικές πρακτικές. Καθώς το επιχειρηματικό τοπίο εξελίσσεται, η προσαρμοστική φύση του εταιρικού δικαίου γίνεται ολοένα και πιο σημαντική για την κάλυψη των εξελισσόμενων αναγκών του σύγχρονου εμπορίου.

Ερευνητικό πλαίσιο και στόχοι

Στο πλαίσιο της Ελλάδας, η σημασία του εταιρικού δικαίου λαμβάνει μια συγκεκριμένη και μετασχηματιστική διάσταση, διότι είναι εμφανές ότι οι μεταρρυθμίσεις του εταιρικού δικαίου έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην οικονομική ανάκαμψη της χώρας. Ο εκσυγχρονισμός των νόμων, που χαρακτηρίζεται από πρωτοβουλίες όπως ο νόμος 4548/2018, οδήγησε σε εξορθολογισμό των διαδικασιών, αυξημένη ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και ανανεωμένη έλξη για ξένες επενδύσεις. Ένα από τα αξιοσημείωτα αποτελέσματα αυτών των μεταρρυθμίσεων είναι η απλοποίηση των διαδικασιών. Οι αλλαγές στις απαιτήσεις

απαρτίας και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων αύξησαν την αποτελεσματικότητα, ελαχιστοποίησαν τα γραφειοκρατικά εμπόδια και επιτάχυναν την ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Ενισχύοντας την προστασία των μετόχων, οι πρόσφατες αλλαγές στο εταιρικό δίκαιο έχουν ενσταλάξει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στους επενδυτές, τόσο τοπικούς όσο και διεθνείς. Αυτή η νέα εμπιστοσύνη ενισχύει τις εγχώριες επενδύσεις και συμβάλλει στη δημιουργία γερών οικονομικών θεμελίων. Η ευθυγράμμιση της εταιρικής διακυβέρνησης και των νομικών πρακτικών της Ελλάδας με τα διεθνή πρότυπα έχει καταστήσει τη χώρα ως ελκυστικό προορισμό για τους παγκόσμιους επενδυτές. Αυτή η ευθυγράμμιση ενθαρρύνει τις διασυνοριακές επιχειρηματικές δραστηριότητες, τονώνει την οικονομική ολοκλήρωση και ενισχύει την παρουσία της Ελλάδας στην παγκόσμια οικονομική σκηνή. Για να επιταχυνθεί η επίλυση διαφορών, η ενσωμάτωση ρητρών διαιτησίας και διαμεσολάβησης στις εταιρικές διαφορές ενισχύει την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών επίλυσης συγκρούσεων. Αυτή η ρεαλιστική προσέγγιση όχι μόνο μειώνει την επιβάρυνση του δικαστικού συστήματος, αλλά προσφέρει επίσης στις επιχειρήσεις πρόσφορες λύσεις για τις διαφωνίες τους.

Υπό το πρίσμα των κομβικών μετασχηματισμών που επιφέρει ο Νόμος 4548/2018 στον τομέα του εταιρικού δικαίου στην Ελλάδα, η παρούσα διατριβή εμβαθύνει στη δυναμική ενός τη λειτουργία ανώνυμων εταιρειών με αυτό το νέο νομικό πλαίσιο. Η εισαγωγή καινοτόμων διατάξεων στον Ν. 4548/2018 παρουσιάζει σημαντική απόκλιση από το προηγούμενο εταιρικό πλαίσιο που σκιαγραφήθηκε στον ΚΝ 2190/1920. Σκοπός αυτής της έρευνας είναι να αναλύσει και να αξιολογήσει διεξοδικά τον αντίκτυπο αυτών των αλλαγών, ρίχνοντας φως στο πώς αυτές οι καινοτομίες επηρεάζουν τις λειτουργίες, τη διακυβέρνηση, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις ανώνυμων εταιρειών στην Ελλάδα. Εξετάζοντας τις πρακτικές επιπτώσεις αυτών των αλλαγών, η παρούσα έρευνα στοχεύει να συνεισφέρει πολύτιμες γνώσεις στον εξελισσόμενο τομέα του εταιρικού δικαίου και τις ευρύτερες επιπτώσεις του στο ελληνικό επιχειρηματικό τοπίο.

Σκεπτικό για την έρευνα

Διάφοροι λόγοι υπογραμμίζουν τη σημασία αυτής της ερευνητικής προσπάθειας:

α) Κενό στη βιβλιογραφική έρευνα

Ενώ οι νομικές μεταρρυθμίσεις έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση των κυρίαρχων ζητημάτων και προκλήσεων, τα πρακτικά αποτελέσματα τέτοιων αλλαγών ενδέχεται να μην ευθυγραμμίζονται πάντα με τους επιδιωκόμενους στόχους. Η διεξοδική ανάλυση της λειτουργίας των ανώνυμων εταιρειών βάσει του Ν. 4548/2018 είναι απαραίτητη για τον εντοπισμό τυχόν αποκλίσεων μεταξύ των νομικών διατάξεων και της εφαρμογής τους στον πραγματικό κόσμο, καλύπτοντας έτσι ένα πιθανό κενό γνώσης στη βιβλιογραφία.

β) Κριτική αξιολόγηση σε διεθνές επίπεδο

Η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι νέες νομικές διατάξεις ευθυγραμμίζονται με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και πρότυπα είναι ζωτικής σημασίας για την ένταξη της Ελλάδας στον παγκόσμιο επιχειρηματικό στίβο. Εξετάζοντας πώς αυτές οι αλλαγές έχουν απήχηση στις τάσεις του διεθνούς εταιρικού δικαίου, αυτή η έρευνα συμβάλλει στην αξιολόγηση της ανταγωνιστικής θέσης της Ελλάδας και της ικανότητάς της να προσελκύει ξένες επενδύσεις.

γ) Επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις

Οι εταιρικές οντότητες αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία της οικονομίας, συμβάλλοντας στην οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την τεχνολογική πρόοδο. Η μελέτη του τρόπου με τον οποίο αυτές οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν το λειτουργικό περιβάλλον των ανώνυμων εταιρειών παρέχει πληροφορίες για τον πιθανό αντίκτυπό τους στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, τη διαχείριση κινδύνου και τη λήψη αποφάσεων.

γ) Πολιτικά και νομοθετικά ζητήματα

Τα ευρήματα αυτής της έρευνας μπορούν να ενημερώσουν τις συζητήσεις πολιτικής και τις μελλοντικές νομοθετικές αποφάσεις. Εντοπίζοντας δυνατά και αδύνατα

σημεία στο τρέχον νομικό πλαίσιο, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να βελτιώσουν το εταιρικό δίκαιο για να υποστηρίξουν καλύτερα την οικονομική ανάπτυξη και την επιχειρηματική ανάπτυξη.

Στα επόμενα κεφάλαια, η παρούσα διπλωματική εργασία θα εμβαθύνει στις ειδικές διατάξεις του Ν. 4548/2018, εξετάζοντας τις επιπτώσεις τους για τις ανώνυμες εταιρείες στην Ελλάδα. Αποκαλύπτοντας τις περιπλοκές αυτών των νομικών αλλαγών και αναλύοντας τις επιπτώσεις τους, αυτή η έρευνα στοχεύει να συμβάλει στην ολοκληρωμένη κατανόηση του σύγχρονου τοπίου εταιρικού δικαίου στην Ελλάδα. Μέσω αυτής της εξερεύνησης, αναμένεται ότι θα προκύψουν πολύτιμες γνώσεις, οι οποίες θα ρίξουν φως τόσο στις ευκαιρίες όσο και στις προκλήσεις που βρίσκονται μπροστά στις ανώνυμες εταιρείες που λειτουργούν υπό το νέο νομικό πλαίσιο.

Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται σε αυτή τη μελέτη επικεντρώνεται στη νομική ανάλυση και στη δευτερογενή έρευνα, διασφαλίζοντας την ολοκληρωμένη διερεύνηση της λειτουργίας των ανώνυμων εταιρειών στο νέο νομικό πλαίσιο του Ν. 4548/2018. Επιπρόσθετα, στην ερευνητική διαδικασία συνυφαίνονται ηθικοί προβληματισμοί για τη διατήρηση της ακαδημαϊκής ακεραιότητας και των κατάλληλων πρακτικών αναφοράς.

α) Νομική ανάλυση

Μια αυστηρή νομική ανάλυση αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο αυτής της έρευνας. Η μελέτη περιλαμβάνει ενδελεχή εξέταση των σχετικών νομικών κειμένων, συμπεριλαμβανομένου του Ν. 4548/2018 και των σχετικών κανονισμών. Αυτή η προσέγγιση στοχεύει να αποσαφηνίσει τις περιπλοκές του νέου νομικού πλαισίου που διέπει τις ανώνυμες εταιρείες και τις επιπτώσεις στις δραστηριότητές τους.

β) Δευτερογενής Έρευνα

Η μελέτη ενσωματώνει δευτερογενή έρευνα που βασίζεται σε νομικά περιοδικά, βιβλία και έγκυρες πηγές. Αυτή η προσέγγιση συμπληρώνει τη νομική ανάλυση παρέχοντας ένα ευρύτερο πλαίσιο για την κατανόηση της ιστορικής εξέλιξης των

ανώνυμων εταιρειών, τον αντίκτυπο των νομικών μεταρρυθμίσεων και τις αναδυόμενες τάσεις στο εταιρικό δίκαιο.

Δομή της Μελέτης

Αυτή η μελέτη οργανώνεται στα ακόλουθα κεφάλαια για να διευκολυνθεί μια σε βάθος διερεύνηση της λειτουργίας των ανώνυμων εταιρειών στο νέο νομικό πλαίσιο:

Κεφάλαιο 1 Εισαγωγή: Αυτό το κεφάλαιο εισάγει το θέμα της έρευνας, υπογραμμίζει τη σημασία του εταιρικού δικαίου στις σύγχρονες οικονομίες και παρέχει μια επισκόπηση του σκεπτικού, των στόχων, της μεθοδολογίας και της δομής της μελέτης.

Κεφάλαιο 2: Ιστορική εξέλιξη και ανώνυμες εταιρείες: Εμβαθύνοντας στην ιστορία των ανώνυμων εταιρειών, το κεφάλαιο αυτό ανιχνεύει την εξέλιξη και τη σημασία τους στο ελληνικό νομικό πλαίσιο. Αντιπαραβάλλει το ιστορικό πλαίσιο με τις καινοτόμες διατάξεις του Ν. 4548/2018, φωτίζοντας τα κίνητρα των νομικών μεταρρυθμίσεων.

Κεφάλαιο 3: Εταιρική Διακυβέρνηση, Δικαιώματα Μετόχων και Αξιοποίηση της Τεχνολογίας: Εστιάζοντας στην εταιρική διακυβέρνηση, τις αλλαγές που αφορούν την τεχνολογία και την απλούστευση των διαδικασιών, αλλά και τα δικαιώματα των μετόχων, αυτό το κεφάλαιο διερευνά τις αλλαγές που εισάγει ο Ν. 4548/2018. Εξετάζει επίσης την επιρροή της τεχνολογίας στις εταιρικές λειτουργίες, τη λήψη αποφάσεων και τη διαφάνεια σε ανώνυμες εταιρείες.

Κεφάλαιο 4: Συμπεράσματα – Προτάσεις για μελλοντική έρευνα: Αυτό το τελικό κεφάλαιο συνθέτει τα βασικά ευρήματα της μελέτης, αντλώντας πληροφορίες από νομική ανάλυση και δευτερογενή έρευνα. Αντικατοπτρίζει τις επιπτώσεις των νομικών αλλαγών για τις ανώνυμες εταιρείες και το ευρύτερο επιχειρηματικό τοπίο στην Ελλάδα. Το κεφάλαιο προσφέρει συστάσεις για περαιτέρω βελτίωση του εταιρικού δικαίου, υπογραμμίζει τη σημασία των δεοντολογικών ερευνητικών πρακτικών και προτείνει τομείς για μελλοντική μελέτη.

Μέσω αυτής της δομημένης προσέγγισης, η μελέτη στοχεύει να παράσχει μια ολοκληρωμένη κατανόηση της λειτουργίας των ανώνυμων εταιρειών σύμφωνα με το νέο νομικό πλαίσιο του Ν. 4548/2018, τηρώντας παράλληλα τα πρότυπα ηθικής έρευνας και συνεισφέροντας πολύτιμες γνώσεις στον τομέα του εταιρικού δικαίου και τις επιπτώσεις του στο Ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ανώνυμη εταιρεία στο ελληνικό δίκαιο πριν τον Ν. 4548/2018

Προτού πραγματοποιηθεί μια εκτενέστερη ανάλυση για την Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ) και το νέο δίκαιο αυτής, είναι σκόπιμο να παρουσιαστούν οι βασικές μορφές επιχειρήσεων που αναγνωρίζονται από την ελληνική έννομη τάξη .

1.1 Οι Εταιρείες στο ελληνικό Δίκαιο

1.1.1 Ατομικές και Συλλογικές

Ο νόμος προβλέπει πολλές μορφές τις οποίες μπορούν να πάρουν οι επιχειρήσεις. Με βάση τα άτομα που συνθέτουν την εταιρεία, μια επιχείρηση μπορεί να είναι ατομική ή συλλογική (εταιρεία). Ατομικές είναι οι επιχειρήσεις στις οποίες το εταιρικό μόρφωμα (ατομική εταιρεία) ταυτίζεται εντελώς με το άτομο το οποίο πρόκειται να ασκήσει εμπορικές πράξεις. Οι ατομικές επιχειρήσεις είναι προσωποπαγείς, γι'αυτό και προκρίνονται συχνά όταν μια επιχείρηση πρέπει να προσαρμόζεται με ταχύτητα σε μια αγορά που αλλάζει, χωρίς να είναι ανάγκη να εγκρίνονται όλες οι αποφάσεις από περισσότερα άτομα. Αυτή η μορφή επιχείρησης, άλλωστε, προσφέρει το θετικό στοιχείο ότι ακριβώς οι αποφάσεις μπορούν να ληφθούν γρήγορα, τη στιγμή που χρειάζεται, χωρίς να είναι αναγκαίες οι διαδικασίες που θα συνέβαιναν σε πολυπρόσωπη εταιρεία στην ίδια περίπτωση¹. Παρόλα αυτά, οι ατομικές εταιρείες δεν έχουν μόνο θετικά στοιχεία. Βασικό τους προτέρημα είναι ότι ο έμπορος μπορεί να αποφασίσει από μόνος του για την παραγωγή του, τις τεχνικές που αξιοποιεί και πολλά άλλα κρίσιμα στοιχεία. Δεν είναι, άλλωστε, τυχαίο ότι η ατομική επιχείρηση προτιμάται στο πλαίσιο της γεωργίας και της βιοτεχνίας, και συχνότερα αφορά μικρότερα μεγέθη επιχειρήσεων, καθώς όταν η κλίμακα μιας εταιρείας ξεφεύγει από το μέσο μέγεθος, είναι πολύ δύσκολο να τη διαχειριστεί μόνο

¹Μάντζαρη, Γ., *Σύγχρονη Οργάνωση & Διοίκηση Επιχειρήσεων*. Αθήνα: Β. Γκιούρδας, 2006, 22.

ένας κατ'αυτόν τον τρόπο. Έτσι, είναι εμφανές γιατί στην πορεία των εμπορικών εταιρειών υπήρξε η ανάγκη και για συλλογικές επιχειρήσεις².

Ως συλλογική επιχείρηση ή εταιρεία αποκαλείται το μόρφωμα που προκύπτει ως αποτέλεσμα συνεργασίας ομάδων ή φορέων (τουλάχιστον δύο, αλλά συχνά και περισσότερων). Η εταιρεία κατά κανόνα συνίσταται με δήλωση βουλήσεως (δικαιοπραξία) κατά την οποία οι συμμετέχουσες οντότητες συμφωνούν να ασκήσουν συλλογικά την εταιρική δραστηριότητα, με στόχο πάντα τη βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων της³. Ο νομοθέτης στην ελληνική έννομη τάξη προβλέπει πολλά εταιρικά μορφώματα που μπορεί κανείς να επιλέξει: Ομόρρυθμη Εταιρεία, Ετερόρρυθμη Εταιρεία, Ανώνυμη Εταιρεία, Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης, Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία και πολλές άλλες. Οι λόγοι για τους οποίους μπορεί να επιλέξει κανείς αυτούς τους εταιρικούς τύπους ποικίλουν. Οι εταιρείες στις οποίες δραστηριοποιούνται περισσότερα άτομα κατά κανόνα μπορούν να εξασφαλίσουν περισσότερα κεφάλαια, καλύτερη πιστοληπτική ικανότητα και συνεισφορά πολλών ικανών στελεχών στην λήψη αποφάσεων. Παρόλα αυτά, γεγονός είναι επίσης ότι μια συλλογική επιχείρηση ίσως δεν μπορεί να οδηγηθεί σε λήψη αποφάσεων με τόσο γρήγορους ρυθμούς όσο μια ατομική.

1.1.2 Προσωπικές και Κεφαλαιουχικές Εταιρείες

Στο ελληνικό δίκαιο, μια ακόμη διάκριση των εταιρικών μορφωμάτων είναι αυτή ανάμεσα σε προσωπική και κεφαλαιουχική εταιρεία. Το ζήτημα αυτό επηρεάζεται κατά βάση από δύο παράγοντες ως προς την επιλογή εταιρικού τύπου. Ο πρώτος από αυτούς είναι το απαιτούμενο κεφάλαιο για μια επιχείρηση και ο δεύτερος το σε ποιον βαθμό θα ήθελαν οι εταίροι να υπάρχει έκταση της ευθύνης τους. Οι προσωπικές εταιρείες του ελληνικού δικαίου είναι: ομόρρυθμη εταιρεία (ΟΕ), ετερόρρυθμη εταιρεία (ΕΕ) καθώς και η αφανής εταιρεία. Οι κεφαλαιουχικές εταιρείες στο

²Μάντζαρη, ό.π., 23.

³Ρόκα, Ν., *Εμπορικές Εταιρείες*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2019, ό.π., 3.

ελληνικό δίκαιο είναι: ανώνυμη εταιρεία (ΑΕ), η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ), καθώς και η ιδιωτική κεφαλαιουχική εταιρεία (ΙΚΕ).

Ποια είναι, όμως, η βασικότερη διαφορά προσωπικών και κεφαλαιουχικών εταιρειών; Βασικός άξονας διαφοροποίησης είναι το προσωπικό στοιχείο. Με άλλα λόγια, στις προσωπικές εταιρείες όλοι οι εταίροι προσφέρουν την προσωπική τους συμβολή για να διοικηθεί και να λειτουργήσει η επιχείρηση. Έτσι, πολλές φορές το εταιρικό μερίδιο σε προσωπικές εταιρείες είναι αμεταβίβαστο αν δε συμφωνήσουν προηγουμένως όλοι οι άλλοι εταίροι, ενώ συχνά προβλέπονται και περισσότεροι περιορισμοί στο καταστατικό. Σε τέτοιες εταιρείες συχνό είναι το φαινόμενο ότι αν ένας εταίρος αποβιώσει, πτωχεύσει ή τεθεί σε δικαστική συμπαράσταση, η νομοθεσία προβλέπει ότι η εταιρεία λύνεται, εκτός αν υπάρξει αντίθετη συμφωνία. Οι εταίροι των προσωπικών εταιρειών δεν ευθύνονται μόνο με την εταιρική περιουσία, αλλά και με τις προσωπικές τους περιουσίες για τυχόν υποχρεώσεις της επιχείρησης. Οι αποφάσεις λαμβάνονται συνήθως ομόφωνα, καθώς οι εταίροι θεωρούνται ίσοι ανεξάρτητα από το πόσο έχουν συνεισφέρει και έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι οι προσωπικοί εταίροι υποχρεούνται σε πίστη μεταξύ τους, καθώς οι επιχειρήσεις αυτές βασίζονται για την αρμονική λειτουργία τους στο στοιχείο της εμπιστοσύνης⁴.

Το αντίπαλον δέος προς τις προσωπικές εταιρείες προσφέρουν οι κεφαλαιουχικές. Η κεφαλαιουχική εταιρεία δεν έχει προσωπικό χαρακτήρα, καθώς εδώ όλοι οι εταίροι ασχολούνται αποκλειστικά και μόνο με την επίτευξη των στόχων και τη διατήρηση του κεφαλαίου και των εισφορών. Τα πρόσωπα των εταίρων είναι σε αυτό το πλαίσιο αδιάφορα για τη διαχείριση της εταιρείας. Σε μια κεφαλαιουχική εταιρεία, ο εταίρος δεν ευθύνεται με την προσωπική του περιουσία για τις εταιρικές υποχρεώσεις και μόνον κατά της περιουσίας της ίδιας της εταιρείας μπορεί να στραφεί ένας δανειστής

⁴ Αλεξανδρίδου, Ε. *Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, 12.

για να ικανοποιηθεί. Στις κεφαλαιουχικές εταιρείες, δεν έχει μεγάλη σημασία ποιος φέρει την ιδιότητα του εταίρου και συνήθως αυτή μπορεί να αποκτηθεί χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς εφόσον καταβληθεί η εισφορά, καθώς τα άτομα που έχουν τη θέση του μετόχου κατά κανόνα δεν πρόκειται να κληθούν να λάβουν διαχειριστικές αποφάσεις. Με βάση τον κανόνα της πλειοψηφίας, η λήψη αποφάσεων σε αυτές τις εταιρείες πραγματοποιείται αναλογικά με τα ποσοστά συμμετοχής των εταίρων στο κεφάλαιο, και όχι με τον αριθμό των φυσικών και νομικών προσώπων που έχουν την εταιρική ιδιότητα⁵.

1.2 Τι είναι η Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ);

Ως ΑΕ ή Ανώνυμη Εταιρεία ορίζεται μια ένωση προσώπων, η οποία διαθέτει νομική προσωπικότητα και έχει ως σκοπό την πλήρωση των εταιρικών σκοπών που καθορίζονται βάσει του καταστατικού της, αλλά και ιδίως την αποκόμιση οικονομικών κερδών. Πρόκειται για μια εταιρεία κεφαλαιουχικής μορφής, η οποία, με άλλα λόγια, αποτελείται από κεφάλαιο, διαιρεμένο σε μετοχές, τις οποίες κατέχουν οι μέτοχοι. Την ιδιότητα του μετόχου μπορεί να έχει τόσο φυσικό όσο και νομικό πρόσωπο, και την αποκτά καταβάλλοντας την εισφορά που προβλέπεται στο εταιρικό κεφάλαιο.

Οι πρώτες επιχειρήσεις που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε ΑΕ ξεκίνησαν στην Ολλανδία του 17^{ου} αιώνα και ονομάζονταν *companies*. Επρόκειτο για έναν τύπο εταιρικής δραστηριότητας που αναπτύχθηκε σημαντικά στην Ευρώπη, και ιδιαίτερα σε χώρες που επιδίδονταν σε μεγάλο βαθμό στο διαμετακομιστικό εμπόριο και είχαν μεγάλη παρουσία σε αποικίες (Γαλλία, Αγγλία, Ολλανδία, Γερμανία κ.ά.). Ενδιαφέρον έχει να σημειωθεί ότι ο ελληνικός εμπορικός νόμος γνώρισε την ΑΕ μόλις το 1807, όταν εισήχθη ο Γαλλικός Εμπορικός Κώδικας. Από τότε και μέχρι τη θέσπιση του Ν. 2190/1920, δηλαδή για διάστημα μεγαλύτερο των 100 ετών, η ελληνική πολιτεία δεν

⁵Ρόκα, ό.π., 13.

είχε θέσει αμιγώς ελληνικό δίκαιο για τη λειτουργία των ΑΕ. Ο Ν. 2190/1920 με τις αλλαγές που υπέστη με το πέρασμα των ετών, ώστε να ενσωματώσει και το ενωσιακό δίκαιο, υπέστη εν τέλει σημαντικές αλλαγές το 2018 με τον Ν. 4548/2018, που αποτελεί και το επίκεντρο της συγκεκριμένης μελέτης.

Τα βασικά στοιχεία για την ΑΕ είναι ότι αποτελεί μια ένωση προσώπων και είναι κάτοχος πλήρους νομικής προσωπικότητας (άρ. 1). Η απόκτηση της νομικής προσωπικότητας πραγματοποιείται αυτοδικαίως με την καταχώριση της συγκεκριμένης εταιρείας και του Καταστατικού στο ΓΕΜΗ όπως προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία. Παλαιότερα, ήταν επίσης απαραίτητη η κατάθεση των ανωτέρω στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών, το οποίο όμως έχει πλέον καταργηθεί με τη σύσταση των ΓΕΜΗ. Η απώλεια της νομικής προσωπικότητας έρχεται για την ΑΕ όταν και μόνο όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία της εκκαθάρισης. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της ΑΕ είναι η νομική αυτοτέλεια. Με άλλα λόγια, κάθε ΑΕ έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις, μπορεί να κατέχει περιουσία και τα στοιχεία αυτά είναι εντελώς και πλήρως διακριτά από τους μετόχους της. Έτσι, προκύπτει από αυτό ότι το νομικό πρόσωπο της ΑΕ ευθύνεται πλήρως για τις υποχρεώσεις της επιχείρησης, ενώ η ευθύνη των εταίρων περιορίζεται μέχρι το ύψος του ποσού της αρχικής εισφοράς τους στο κεφάλαιο. Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, τούτη είναι και η βασικότερη διαφορά από την προσωπική εταιρεία, όπου οι εταίροι ευθύνονται και με τις προσωπικές τους περιουσίες για τις υποχρεώσεις του νομικού προσώπου της εταιρείας⁶.

Αρχικά, το μόρφωμα της ΑΕ δημιουργήθηκε για να εξυπηρετήσει κατά βάση τα συμφέροντα μεγάλων επιχειρήσεων. Παρά ταύτα, στη σύγχρονη εποχή θα δει κανείς πολύ συχνά να επιλέγεται ο τύπος της ΑΕ για κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα, ακόμη και από μικρότερες επιχειρήσεις. Συχνά, άλλωστε, έχει υπάρξει προσφορά

⁶ Σινανιώτη – Μαρούδη, Α., Εμπορικό Δίκαιο – Εταιρίες, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, 153

κινήτρων, όπως φορολογικών ελαφρύνσεων, ώστε να μετατραπούν άλλες εταιρείες σε ΑΕ, ώστε να υπάρξουν συνολικά ισχυρότερες επιχειρήσεις. Παράλληλα, ο νόμος ορίζει ότι υπάρχουν ορισμένες δραστηριότητες που μπορούν να ασκηθούν μόνο μέσα από την εταιρική μορφή της ΑΕ, όπως για παράδειγμα η τραπεζική, η δημιουργία ασφαλιστικής εταιρείας και άλλες. Συνεπώς, ακόμη και στα πλαίσια των ΑΕ χωρούν διακρίσεις: μια ΑΕ μπορεί να είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο ή μη εισηγμένη (με κριτήριο το αν έχει εισάγει τις μετοχές της στην οργανωμένη αγορά), μπορεί να είναι μονοπρόσωπη ή πολυμετοχική (αναλογικά με τον αριθμό των μετόχων), ιδιωτική ή δημόσια (με κριτήριο τη συμμετοχή ή μη του κράτους), εμπορική ή εμποροβιομηχανική (με κριτήριο την ασκούμενη δραστηριότητα), κ.ο.κ. Για τις εισηγμένες εταιρείες, ο νομοθέτης έχει δημιουργήσει αυστηρότερα κριτήρια εποπτείας από το κράτος, τους φορείς της αγοράς ή την αρμόδια Ανεξάρτητη Αρχή σε κάθε περίπτωση. Αυτό συμβαίνει επειδή θεωρείται ότι με την εισαγωγή της στο χρηματιστήριο, η οποιαδήποτε επιχείρηση πρέπει να αναλάβει απέναντι στους επενδυτές μεγαλύτερη έκταση ευθύνης, τηρώντας τις υποχρεώσεις για διαφάνεια και τους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης, αλλά και όσα ο νόμος ορίζει για τη δημοσιότητα και την αδειοδότηση. Ο Νόμος περί Ανωνύμων Εταιρειών, τόσο το 1920 όσο και με τις αλλαγές του 2018, διέπει τόσο την εισηγμένη όσο και τη μη εισηγμένη ΑΕ, ενώ για την τελευταία δεν αποκλείεται να υπάρχουν ειδικότερες ρυθμίσεις που υπερσχύουν των γενικών⁷.

1.3 Προτερήματα της ΑΕ σε οικονομικό και νομικό επίπεδο

Οι Ανώνυμες Εταιρείες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις σύγχρονες οικονομίες, προσφέροντας αναρίθμητα οφέλη που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη και τη νομική ευθύνη. Αυτές οι οντότητες, συχνά εισηγμένες σε χρηματιστήρια και προσβάσιμες στο κοινό για επενδύσεις, χρησιμεύουν ως ισχυρά οχήματα για τη δημιουργία πλούτου, την καινοτομία και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Αυτή η

⁷Σινανιώτη, ό.π., 155.

σύντομη υποενοότητα, για μια σύνδεση του νομικού πλαισίου με την καθημερινή πρακτική και την οικονομία, διερευνά τα οικονομικά και νομικά πλεονεκτήματα των δημοσίων εταιρειών, ρίχνοντας φως στη συνεισφορά τους στην κοινωνία και στο ευρύτερο οικονομικό τοπίο.

Τα βασικότερα οικονομικά οφέλη από τη λειτουργία των ΑΕ είναι τα εξής:

1. **Σχηματισμός κεφαλαίου:** Οι ανώνυμες εταιρείες έχουν το πλεονέκτημα της πρόσβασης σε σημαντικά ποσά κεφαλαίων μέσω της έκδοσης μετοχών και ομολόγων. Αυτή η εισροή κεφαλαίων διευκολύνει την επέκταση, την έρευνα και την ανάπτυξη και την απόκτηση νέων τεχνολογιών, ενισχύοντας την ικανότητα της εταιρείας να ανταγωνιστεί στην αγορά και οδηγώντας την οικονομική πρόοδο.
2. **Δημιουργία θέσεων εργασίας:** Οι ανώνυμες εταιρείες είναι συχνά επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας που απαιτούν σημαντικό εργατικό δυναμικό για να καλύψουν τη ζήτηση και να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους. Καθώς αναπτύσσονται και ευδοκιμούν, δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης σε διάφορους τομείς, συμβάλλοντας στη μείωση των ποσοστών ανεργίας και στη βελτίωση της οικονομικής σταθερότητας.
3. **Καινοτομία και Έρευνα:** Η δομή της ανωνύμου εταιρείας ενθαρρύνει την καινοτομία και την ανάληψη κινδύνων. Με εύκολη πρόσβαση στο κεφάλαιο, αυτές οι εταιρείες μπορούν να επενδύσουν στην έρευνα και την ανάπτυξη για τη δημιουργία πρωτοποριακών προϊόντων, υπηρεσιών και τεχνολογιών, ενισχύοντας την οικονομική πρόοδο και βελτιώνοντας τη συνολική ποιότητα ζωής της κοινωνίας.
4. **Δημιουργία πλούτου:** Οι ανώνυμες εταιρείες προσφέρουν στα άτομα την ευκαιρία να επενδύσουν σε μετοχές, οδηγώντας σε δημιουργία πλούτου και οικονομική ασφάλεια για τους επενδυτές, συμπεριλαμβανομένων των συνταξιοδοτικών ταμείων και των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων. Αυτό συμβάλλει σε μια υγιή και εύρωστη χρηματοπιστωτική αγορά, προς όφελος τόσο των ιδιωτών όσο και της συνολικής οικονομίας.

Τα προτερήματα της λειτουργίας της ΑΕ από νομικής άποψης μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

1. **Προστασία Μετόχων:** Οι ανώνυμες εταιρείες δεσμεύονται από ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο που προστατεύει τα συμφέροντα των μετόχων. Αυτοί οι κανονισμοί απαιτούν διαφανή χρηματοοικονομική αναφορά, αποκάλυψη ουσιωδών πληροφοριών και πρακτικές διακυβέρνησης για να διασφαλιστεί ότι οι μέτοχοι ενημερώνονται και προστατεύονται από πιθανή κατάχρηση από τη διοίκηση.
2. **Εταιρική Διακυβέρνηση:** Οι απαιτήσεις για την εισαγωγή των ανωνύμων εταιρειών στο χρηματιστήριο απαιτούν υψηλότερο βαθμό εταιρικής διακυβέρνησης, με τα διοικητικά συμβούλια και τη διοίκηση να λογοδοτούν για τις αποφάσεις τους. Αυτό καλλιεργεί μια κουλτούρα ευθύνης, διασφαλίζοντας ότι η εταιρεία λειτουργεί προς το καλύτερο συμφέρον των ενδιαφερομένων της.
3. **Διαφάνεια αγοράς:** Οι ανώνυμες εταιρείες υπόκεινται σε αυστηρές απαιτήσεις αναφοράς και γνωστοποίησης, καθιστώντας τις οικονομικές επιδόσεις και τις λειτουργικές τους δραστηριότητες διαφανείς στους επενδυτές και στο κοινό. Αυτή η διαφάνεια ενισχύει την αποτελεσματικότητα της αγοράς και την εμπιστοσύνη των επενδυτών, προωθώντας τον θεμιτό ανταγωνισμό και την υγιή δυναμική της αγοράς.
4. **Ευθύνη και νομική δομή:** Οι ανώνυμες εταιρείες απολαμβάνουν περιορισμένης ευθύνης, πράγμα που σημαίνει ότι τα προσωπικά περιουσιακά στοιχεία των μετόχων προστατεύονται σε περίπτωση χρεοκοπίας ή νομικών ζητημάτων που αντιμετωπίζει η εταιρεία. Αυτή η προστασία ενθαρρύνει τους επιχειρηματίες να αναλάβουν κινδύνους και να επενδύσουν σε ευκαιρίες ανάπτυξης χωρίς να διακινδυνεύουν ολόκληρη την προσωπική τους περιουσία.

Συνολικά, η ύπαρξη ανωνύμων εταιρειών επιφέρει μια σειρά από οικονομικά και νομικά οφέλη που επηρεάζουν σημαντικά την κοινωνία και την παγκόσμια οικονομία. Αυτές οι οντότητες χρησιμεύουν ως κινητήρες οικονομικής ανάπτυξης, ενισχύοντας την καινοτομία, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη δημιουργία πλούτου. Επιπλέον, λειτουργούν κάτω από ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο που διασφαλίζει την προστασία των μετόχων, τη διαφάνεια της αγοράς και την εταιρική διακυβέρνηση. Καθώς συνεχίζουν να εξελίσσονται, οι ανώνυμες εταιρείες θα παραμείνουν αναμφίβολα κρίσιμοι μοχλοί οικονομικής ευημερίας και λογοδοσίας στο συνεχώς μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό τοπίο.

Έχοντας κάνει μια αναδρομή στα εταιρικά μορφώματα του ελληνικού δικαίου, αλλά και τη φύση της ανώνυμης εταιρείας (ΑΕ) είναι καιρός να περάσουμε στο κύριο μέρος αυτής της μελέτης, που δεν είναι άλλο από την ανάλυση των αλλαγών που υπέστη το νομοθετικό πλαίσιο της ΑΕ από τον Ν. 4548/2018. Στο τέλος της ανάλυσης, επιχειρείται μια σύνοψη και αξιολόγηση των επιλογών του νομοθέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Το δίκαιο της ΑΕ υπό τον Ν. 4548/2018

Στο κεφάλαιο αυτό, που αποτελεί και το κύριο μέρος της μελέτης, πραγματοποιείται παρουσίαση και ανάλυση των θεμελιωδέστερων αλλαγών που επήλθαν στο δίκαιο της ΑΕ μετά την ψήφιση του Ν. 4548/2018. Σε καθένα από τα σημεία που έχει επιλεγεί να παρουσιαστούν, γίνεται αναφορά στο προϊσχύσαν δίκαιο (2190/1920), στις αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί αλλά και στις ανάγκες που έκαναν αυτές τις αλλαγές απαραίτητες. Στόχος δεν είναι απλώς να γίνει περιγραφή των διατάξεων, αλλά να φανούν με ουσιαστικό τρόπο οι αλλαγές από το προηγούμενο καθεστώς και η θετική ή αρνητική κριτική προς αυτές.

2.1 Γενικές Παρατηρήσεις

Ο Ν. 4548/2018, αποτελούμενος στο σύνολό του από 14 τμήματα και 189 άρθρα, υιοθετήθηκε αυτοτελώς και ισχύει για κάθε ανώνυμη εταιρεία, ακόμη και αν αυτή υπάγεται σε ειδικότερο νομοθετικό καθεστώς. Εφόσον δεν ορίζεται κάτι διαφορετικό, όλες οι ΑΕ υπάγονται στον νόμο αυτό. Ο νέος νόμος δείχνει να απομακρύνεται από διάφορα θέματα που ήταν ιδιαίτερα σημαντικά στο προϊσχύσαν δίκαιο (ΚΝ 2190/1920). Με άλλα λόγια, θέματα που είναι ιδιαίτερα περίπλοκα και μοιάζουν να ξεπερνούν τα ζητήματα της ανώνυμης εταιρείας καθεαυτής ρυθμίζονται πλέον από το ειδικότερο νομοθέτημα για τους Εταιρικούς Μετασχηματισμούς, που όμως δε θα σχολιαστεί εκτενώς εδώ. Τέτοια θέματα ήταν οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ο έλεγχος και η εταιρική δημοσιότητα. Παράλληλα, στα πλαίσια του νέου Νόμου ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο, όπως η Ελλάδα είχε υποχρέωση βάσει ενωσιακού δικαίου να πράξει, η Δεύτερη Εταιρική Οδηγία για Δικαιώματα των Μετόχων, σε όσες διατάξεις αφορούν τις συναλλαγές των συνδεδεμένων μερών, αλλά και τις αμοιβές που υποχρεούται να λαμβάνει η εταιρική διοίκηση (άρ. 99 και επόμενα, αλλά και άρ. 109 και επόμενα αντιστοίχως). Ένας βασικός πυλώνας προστασίας που θα φανεί και στη συνέχεια στα πλαίσια του

N. 4548/2018 είναι αυτός που αφορά τη μειοψηφία των μετόχων⁸. Παράλληλα, στα πλαίσια των υποχρεώσεων της Ελλάδας από το ενωσιακό δίκαιο, ο ο Ν. 4548/2018 φέρει και διατάξεις που αφορούν τις μετοχές ή ομολογίες που διατηρούνται ως λογιστικές μορφές, εφόσον έχουν αποϋλοποιηθεί ή ακινητοποιηθεί σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ (Κανονισμός 909/2014) σε ό,τι αφορά τους διακανονισμούς αξιολογίων και το Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων. Παράλληλα, στον νέο νόμο προβλέπεται σχετικά με το θέμα των «συλλογικών λογαριασμών αξιών» (omnibus accounts) του Κανονισμού (ΕΕ) 909/2014⁹.

Κατά βάση ο νέος νόμος δεν επηρεάζει τη μορφή της ΑΕ όπως μας ήταν γνωστή από το προϊσχύσαν δίκαιο. Εξακολουθούν να ισχύουν τα συστατικά στοιχεία και οι αρχές που ήταν σύμφυτες με αυτήν την εταιρική μορφή ήδη από τον προηγούμενο νόμο. Πιο συγκεκριμένα, οι ΑΕ εξακολουθούν να έχουν όμοιες κεφαλαιακές υποδομές, ίδιο τρόπο οργανικής συγκρότησης αλλά και ίδια διαδικασία για τη λειτουργία τους. Αυτό σε καμία περίπτωση δε σημαίνει ότι ο Ν. 4548/2018 δεν επέφερε πολλές διαφοροποιήσεις και δεν αποτέλεσε μια συνολικά καινοτόμα νομοθετική επιλογή. Παρόλα αυτά, θεωρήθηκε σημαντικό να μην αλλάξει υπερβολικά ο πυρήνας της ΑΕ, καθώς κάτι τέτοιο πιθανότατα θα δημιουργούσε ζητήματα και αναφορικά με την εφαρμογή των νέων διατάξεων σε πρακτικό επίπεδο. Ο Ν. 4548/2018, βέβαια, βελτίωσε σε μεγάλο βαθμό ορισμένα νομοτεχνικά, ποσοτικά και ποιοτικά προβλήματα που είχε κληροδοτήσει στο εμπορικό δίκαιο το προϊσχύσαν δίκαιο, καθώς οι πάμπολλες τροποποιήσεις του ΚΝ 2190/1920 δημιουργούσαν πολυνομία και σύγχυση. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι όπου γίνεται αναφορά σε αριθμό άρθρου/παραγράφου, χωρίς να γίνεται αναφορά σε κάποιο νομοθέτημα, εννοείται ο Ν. 4548/2018. Τυχόν αναφορές σε άλλα νομοθετήματα θα γίνονται με

⁸Βλ. και Περάκη, Ε., «Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της ανώνυμης εταιρείας: Νέο δίκαιο ή νέος “2190”; Οιαναμορφώσεις του εταιρικού δικαίου», *28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου*, 2018, 4επ.

⁹Ταρνανίδου, Χρ., «Λογαριασμοί “omnibus” και οι επιπτώσεις τους στο εταιρικό δίκαιο», *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 2018, 1386.

αναφορά και του νόμου, ώστε να υπάρχει η μέγιστη σαφήνεια. Ορισμένες, λοιπόν, δευτερεύουσες αλλά σημαντικές παρεμβάσεις του νέου νόμου αφορούν:

- Στη διαδικασία που προβλέπει δυνατότητα του ΔΣ να αυτοσυμπληρώνεται εφόσον κάποιο μέρος εκπέσει, χωρίς κάτι τέτοιο να πρέπει πλέον υποχρεωτικά να περιλαμβάνεται στο καταστατικό (άρ. 82),
- Στη διαδικασία διαφοροποίησης των προνομίων των μετόχων προϊόντος του χρόνου (άρ. 38 παρ. 5).
- Στη δυνατότητα μη ισχύος των ρητρών δέσμευσης για τους μετόχους εφόσον η εταιρεία κηρυχθεί σε πτώχευση ή αναγκαστική εκτέλεση (άρ. 43 παρ. 4),
- Στην αλλαγή των διαδικασιών απαρτίας στο ΔΣ, καθώς τώρα πρέπει να παρίστανται τουλάχιστον τρία μέλη – παρόντα ή δι' αντιπροσώπου (άρ. 92 παρ. 1),
- Στη διαδικασία αναβίωσης για λυθείσα ΑΕ, παράλληλα με τη δυνατότητα για μετατροπές των ΑΕ σε άλλες εταιρικές μορφές (άρ. 171 παρ. 1),
- Στη δυνατότητα για καταβολή μερισμάτων σε είδος (άρ. 161 παρ. 4),
- Σε ζητήματα επιμέρους βελτιώσεων, όπως ό,τι αφορά τους ιδρυτικούς τίτλους (άρ. 75 και επόμενα), τις αποφάσεις ΔΣ που φέρουν ελάττωμα (άρ. 95), αλλά και τις διατάξεις που αφορούν τη θέση Προέδρου στο ΔΣ ή τη ΓΣ.

Όπως φαίνεται από τα ανωτέρω, οι αλλαγές που επήλθαν από το νέο δίκαιο της ΑΕ αφορούσαν τόσο σημαντικά όσο και ελάσσονα ζητήματα. Τα σημαντικότερα από αυτά ήταν και αυτά που έγιναν κυρίως γνωστά κατά τη διαδικασία των συζητήσεων για το νομοσχέδιο, όπως η ονομαστικοποίηση των ανωνύμων μετοχών, οι νέοι τρόποι για την πιστοποίηση του κεφαλαίου, οι προβλέψεις για το θέμα του μονομελούς ΔΣ, η σύσταση ενώσεων μετόχων, αλλά και το νέο άρθρο 23^α, για το οποίο θα γίνει λόγος στη συνέχεια. Πέρα, όμως, από αυτές τις θεμελιώδεις τροποποιήσεις, στον νέο νόμο εντάχθηκαν και πολλά ζητήματα που δε θεωρούνται τόσο κομβικά, αλλά έχουν μεγάλη πρακτική σημασία για την καθημερινή δραστηριότητα των επιχειρήσεων, όπως, λόγου χάριν, η δυνατότητα της ΓΣ να τροποποιεί το καταστατικό και να προβαίνει σε αύξηση των μελών του ΔΣ από τρία σε πέντε μέσα στα πλαίσια της ίδιας

συνεδρίασης¹⁰. Το γεγονός ότι οι βελτιώσεις αυτές αναφέρονταν σε διάφορες νομοτεχνικού περιεχομένου λεπτομέρειες και δύσκολα θα μπορούσαν να αποτελέσουν ακόμη μια επεξεργασία του ΚΝ 2190/1920 (πιθανότατα θα τον έκαναν και ακόμη πιο δυσνόητο μετά τις άφθονες αλλαγές που έχει υποστεί) ήταν ένας παράγοντας υπέρ της λύσης του εντελώς νέου νομοθετήματος.

2.2 Διαδικασίες απλούστευσης και επιτάχυνσης

Αξίζει πάντα να θυμάται κανείς ότι οι δραστηριότητες που έχουν να κάνουν με τις επιχειρήσεις συχνά πρέπει να συμβαίνουν με μεγάλη ταχύτητα, ώστε να προλάβουν τις εξελίξεις της αγοράς. Αυτό ήταν ένα κομβικό σημείο για τον Ν. 4548/2018, καθώς είναι εμφανές στις διατάξεις του ότι ο νομοθέτης μερίμνησε για την επιτάχυνση διαδικασιών που θα μπορούσαν να διευκολύνουν εν τοις πράγμασι τις εταιρικές σχέσεις. Ο νόμος, άλλωστε, όπως μας πληροφορεί και δια της ίδιας της Αιτιολογικής Έκθεσης, αλλά όπως υποστηρίζουν και οι μελετητές, έχει ως στόχο να γίνει πιο φιλικός σε Έλληνες αλλά και ξένους που επιθυμούν να επιχειρήσουν στην Ελλάδα.

Μερικά παραδείγματα για αυτό το στοιχείο είναι τα ακόλουθα. Αρχικά, το άρθρο 4 του νέου νόμου ορίζει πλέον ότι για τη σύσταση ΑΕ μπορεί να συσταθεί και μόνον ιδιωτικό έγγραφο (δηλαδή όχι απαραίτητα συμβολαιογραφικό, όπως ίσχυε παλαιότερα). Παρόλα αυτά, υπάρχει η προϋπόθεση της τήρησης του πρότυπου καταστατικού, όπως νόμος ορίζει, για να ισχύσει η σύσταση με ιδιωτικό έγγραφο. Παρομοίως, στο άρθρο 40 πραγματοποιείται η υλοποίηση της διαδικασίας που έγινε γνωστή και από τον δημόσιο διάλογο ως «ονομαστικοποίηση των ανωνύμων μετοχών», με σταδιακή κατάργησή τους από την πρώτη μέρα του 2020. Η κατάργηση αυτή αποτελεί ασφαλώς ένα μέτρο υπέρ της απλοποίησης, αφού πια δεν υπάρχει καμία διάκριση ανάμεσα σε ονομαστικές και μη μετοχές, όπως υπήρχε στο

¹⁰Περάκη, Ε., *Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας*, εκδ. 6^η, Αθήνα: Σάκκουλα, 2019, 6-7.

προϊσχύσαν δίκαιο¹¹. Ασφαλώς, μια τέτοια επιλογή δεν αφορά μόνο τον νομοθέτη του εμπορικού δικαίου, αλλά ήταν αποτέλεσμα και άλλων εξωτερικών σταθμίσεων και επιλογών. Στα πλαίσια αυτά κρίθηκε ότι θα ήταν καλό να μην υπάρχουν ανώνυμες μετοχές, καθώς η απόκρυψη του μετόχου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να διευκολύνει παράνομες ενέργειες, όπως το ξέπλυμα εσόδων από έγκλημα ή και τη χρηματική ενίσχυση τρομοκρατικών ομάδων, όπως άλλωστε επισημάνθηκε πολλές φορές σε διάφορα σκάνδαλα που απασχόλησαν τη διεθνή κοινή γνώμη (π.χ. Panama Papers). Στα ίδια, άλλωστε, πλαίσια και η ΕΕ είχε εκδώσει τα διεθνή πρότυπα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με στόχο να υπάρξουν πολιτικές πρόληψης εναντίον της χρήσης των ΑΕ και άλλων οντοτήτων για παράνομες οικονομικές ενισχύσεις¹². Έτσι, και καθώς οι συγκεκριμένες νομοθετικές επιλογές προβλέπουν ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να υπάρξει διαφάνεια στα πρόσωπα των μετόχων, η Ελλάδα συμπεριέλαβε την ονομαστικοποίηση στο νέο δίκαιο της ΑΕ. Στη σχετική ενωσιακή νομοθεσία, αναφέρεται παράλληλα ότι οι ανώνυμες μετοχές είναι ένας από τους πιο επικίνδυνους παράγοντες για παράνομη οικονομική δραστηριότητα. Παρά το γεγονός ότι έχουν εκφραστεί στη θεωρία αντίθετες απόψεις, ο νομοθέτης στην Ελλάδα έκρινε ότι συνεπέστερο θα ήταν να καταργηθούν ως το 2020 συνολικά οι ανώνυμες μετοχές. Πλέον, υπάρχει μόνο μία μορφή μετοχής αναφορικά με το όνομα του δικαιούχου, η ονομαστική, στην οποία ως δικαιούχος νοείται μόνο το κατονομαζόμενο πρόσωπο. Με αυτόν τον τρόπο, όμως, αδυνατίζει η σχέση του εγγράφου – των μετοχών – με το δικαίωμα που ενσωματώνεται σε αυτές. Οι κριτικοί αυτής της νομοθετικής επιλογής εξηγούν ότι αυτό καθιστά τη μετοχή μόνο κατ' όνομα και όχι κατ' ουσία αξιόγραφο, καθώς ένα αξιόγραφο αντικατοπτρίζει συγκεκριμένα δικαιώματα που είναι δεμένα με το έγγραφο. Με βάση το νέο πλαίσιο, το να αναγράφεται το όνομα του δικαιούχου είναι στοιχείο τύπου αλλά και ουσίας για την

¹¹Στάμου, Αν., Η ονομαστικοποίηση των άυλων μετοχών και η ταυτοποίηση του μετόχου, Στο: *Οι αναμορφώσεις του εταιρικού δικαίου, Πρακτικά 28^{ου} Συνεδρίου ΕμπΔ2019*, σελ. 543 επ.

¹²Βερβεσού, Ν., «Άρθρο 8», Στο: *Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας* (δίτομο), Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα, 2020.

ισχύ του αξιολογράφου, ώστε αν δεν αναφέρεται το όνομα αυτό να θεωρείται άκυρο. Αντίθετα, άκυρο δε θα είναι το αξιόγραφο αν το όνομα του αποκτώντος δεν αναγραφεί κατόπιν της μεταβίβασης, αλλά παρόλα αυτά δεν τον νομιμοποιεί και σε τυχόν απαιτήσεις έναντι της εταιρείας.

Μια ακόμη σημαντική καινοτομία είναι ότι επιτράπηκε για πρώτη φορά με το άρ. 115 να διοικείται ΑΕ από μονομελές διοικητικό όργανο (σύμβουλο/διαχειριστή). Αυτό το μέτρο ασφαλώς διευκόλυνε σημαντικά τις μικρές/οικογενειακές/μη εισηγμένες ΑΕ, για τις οποίες και προσφέρεται η συγκεκριμένη δυνατότητα, καθώς παλαιότερα με τον ΚΝ. 2190/1920, ήταν υποχρεωτική η ύπαρξη τουλάχιστον τριμελούς διοικητικού συμβουλίου. Σε μια μικρή επιχείρηση, αυτό μπορούσε να δημιουργήσει πρόβλημα, καθώς πιθανότατα να σήμαινε παραπάνω κόστος για την απασχόληση περισσότερων διοικητικών στελεχών, αλλά και δυσχέραση των γραφειοκρατικών διαδικασιών. Συνεπώς, ένα ιδιαίτερα θετικό στοιχείο είναι ότι πλέον βάσει του άρθρου 115 οι μικρές ΑΕ μπορούν να διοικούνται πολύ πιο εύκολα και να έχουν ελευθερία κινήσεων για να διεκπεραιώνουν καθημερινές συναλλαγές. Με τον ίδιο τρόπο, η εταιρική μορφή της ΑΕ γίνεται και πιο ελκυστική. Αντίθετα, έχει υποστηριχθεί ότι το μέτρο πλήττει την ανεξαρτησία του οργάνου, καθώς ένας διαχειριστής θα ήταν πολύ πιο ευάλωτος στην επιρροή των μετόχων από μια ομάδα, με αποτέλεσμα πιθανώς να ληφθούν και αρνητικές για το σύνολο της επιχείρησης αποφάσεις.

Το μονομελές διοικητικό όργανο έχει καταρχήν την ίδια λειτουργία με το ΔΣ, αλλά υπάρχουν ορισμένες τροποποιήσεις. Ο σύμβουλος που αναλαμβάνει τη διαχείριση δεν μπορεί να είναι νομικό πρόσωπο, αλλά μόνον φυσικό, και είναι δυνατόν να διοριστεί μόνο τη στιγμή της ίδρυσης της εταιρείας (μέσω σχετικής πρόβλεψης στο καταστατικό) ή να εκλεγεί από Γενική Συνέλευση ενώ η εταιρεία λειτουργεί. Σε περίπτωση που υπάρξει ανάγκη να αναπληρωθεί ο σύμβουλος/διαχειριστής, και εάν δεν έχει ήδη υπάρξει στο καταστατικό πρόβλεψη για αναπληρωματικά μέλη, θεωρείται ότι υπάρχει έλλειψη διοικήσεως, γιατί δεν υπάρχει κανείς που νομιμοποιείται να ασκήσει τα αντίστοιχα καθήκοντα, καλώντας τη ΓΣ σε συνεδρία

ώστε να εκλεγεί ένας νέος διαχειριστής. Έτσι, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ζητήσουν από το Δικαστήριο να διορίσει προσωρινή διοίκηση, εφαρμόζοντας τη γενικότερη διάταξη του Αστικού Κώδικα για τα νομικά πρόσωπα¹³. Περισσότερες διαφοροποιήσεις υπάρχουν αναφορικά με τις συνεδριάσεις, καθώς ο σύμβουλος δε δεσμεύεται για συγκεκριμένο τόπο, πράγμα αρκετά προφανές, καθώς ένα μονομελές όργανο δεν έχει ανάγκη να έρθει σε συνεδρίαση και συνεπώς δεν υφίσταται ανάγκη τήρησης του άρ. 91 σχετικά με τις νόμιμες διαδικασίες σύγκλησης, διότι αυτό αφορά συλλογικά/πολυμελή όργανα. Παρομοίως, δεν μπορεί να τεθεί θέμα νομιμότητας της σύνθεσης ούτε και να υπάρξει αναφορά σε απαρτία και πλειοψηφία, αφού το όργανο αποτελείται μόνο από ένα άτομο. Αυτό το πλαίσιο διευκολύνει εν τέλει όλες τις εκφάνσεις της λειτουργίας μιας μικρής ΑΕ, καθώς εάν είναι αδύνατον να υπάρξουν αμφισβητήσεις για το αν έχει τηρηθεί η νόμιμη διαδικασία, δεν υπάρχει και περίπτωση να αποδειχθεί πλημμέλεια ως προς τις διαδικασίες και να θεωρηθεί μια απόφαση ελαττωματική (άρ. 95 παρ.2).

Ο σύμβουλος, τέλος, εάν και εφόσον υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων του ή προσώπων που σχετίζονται στενά με αυτόν με το συμφέρον της εταιρείας υποχρεούται να αναθέσει την απόφαση για τα συγκεκριμένα θέματα στη Γενική Συνέλευση, που έχει αποκλειστική αρμοδιότητα να αποφασίσει (άρ. 97 παρ. 3). Αν ο σύμβουλος αρνηθεί να εφαρμόσει την απόφαση της ΓΣ και λάβει ο ίδιος διαφορετική απόφαση, παραβιάζοντας την προβλεπόμενη διαδικασία, η απόφαση αυτή είναι άκυρη. Παρομοίως και στο άρ. 100 παρ. 2 προβλέπεται ότι αποφασιστική αρμοδιότητα έχει η ΓΣ για την έγκριση συναλλαγών εάν αυτές μπορούν να φέρουν τον σύμβουλο σε θέση σύγκρουσης συμφερόντων¹⁴.

Στη γενικότερη απλούστευση και επιτάχυνση διαδικασιών εντάσσεται και το άρθρο 134 παρ. 5 του νέου νόμου. Η διάταξη αυτή ουσιαστικά εναρμονίζει το δίκαιο της ΑΕ με όσα έχουν ήδη λεχθεί στη Νομολογία και προβλέπει ως εξής: «*Μέτοχοι, που δεν*

¹³Άρ. 69, Αστικός Κώδικας (ΑΚ).

¹⁴Γεράκη, Ε., ό.π., 66.

συμμορφώνονται με τις διατάξεις του καταστατικού που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3 του παρόντος ή με την προθεσμία της παραγράφου 4 του άρθρου 128, μετέχουν στη γενική συνέλευση, εκτός αν η γενική συνέλευση αρνηθεί τη συμμετοχή αυτή για σπουδαίο λόγο που δικαιολογεί την άρνησή της». Στον προηγούμενο ισχύοντα νόμο, οι μέτοχοι που δεν συμμορφώνονταν με τη συμμετοχή τους στη ΓΣ και τις προϋποθέσεις για αυτήν λάμβαναν μέρος εάν και μόνο αν η ΓΣ τους χορηγούσε σχετική άδεια (άρ.28 παρ. 4 του ΚΝ. 2190/1920). Ο νέος νόμος αντιστρέφει ουσιαστικά τον κανόνα αυτόν, καθώς δεν αποκλείει αυτοδικαίως τον μέτοχο από τη ΓΣ, αλλά επιτρέπει κανονικά τη συμμετοχή του εκτός αν η ίδια η ΓΣ την αρνηθεί, αιτιολογώντας αυτήν την άρνηση με βάση σπουδαίο λόγο. Παράλληλα, η εκπόνηση διαδικασιών ΓΣ ηλεκτρονικά επισπεύδει τις διαχειριστικές ενέργειες που πρέπει να λάβουν χώρα στις ΑΕ, ενώ νόμος ορίζει τις προϋποθέσεις για τη νομιμοποίηση της συμμετοχής μετόχων στις εξ αποστάσεως συνελεύσεις. Η ελληνική νομοθεσία έχει εφαρμόσει πλήρως σε αυτό το κομμάτι τις διατάξεις της Οδηγίας 2017/828 (βάσει της οποίας υπέστη τροποποιήσεις η 2007/36/EK), αλλά προβλέπει και τις διαδικασίες εκτελεστικών μέτρων στο ίδιο πλαίσιο. Αυτές οι προβλέψεις δεν ανήκουν στον Ν. 4548/2018, αλλά σε σημαντικά άλλα νομοθετήματα για το δίκαιο της ΑΕ. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο νομοθέτης ασφαλώς στόχευσε σε ένα νέο δίκαιο της ΑΕ απαλλαγμένο από τα τρωτά σημεία του προηγούμενου, γι' αυτό και προτίμησε να διατηρήσει στον νέο νόμο τον πυρήνα της λειτουργίας της ΑΕ και να ρυθμίσει ειδικότερα ζητήματα σε άλλα νομοθετήματα.

Τέλος, ως στοιχείο απλούστευσης κρίνεται και η νέα δυνατότητα αυτοσυμπλήρωσης του ΔΣ εάν ένα μέλος εκπέσει. Η διάταξη αφορά όλες τις ΑΕ και εφαρμόζεται καθολικά. Βασικός στόχος είναι να μειωθούν οι προσφυγές για διορισμό ΔΣ κατά το άρθρο 69ΑΚ, συνεπώς ένα στοιχείο που υπήρχε παλαιότερα σε καταστατικά τώρα ισχύει ως διάταξη γραπτού νόμου. Η νέα διάταξη προβλέπει ότι στην περίπτωση αυτή μπορεί να συμβεί αντικατάσταση μελών με απόφαση του διοικητικού οργάνου, συνέχεια των διαδικασιών ακόμη και με απουσία των μελών που λείπουν η σύγκληση

για ΓΣ, καθώς πλέον όσοι έχουν απομείνει από το ΔΣ έχουν το δικαίωμα να συγκαλέσουν νομίμως.

Παράλληλα, δίνεται πλέον η δυνατότητα για αυτοδίκαιη απόφαση του ΔΣ περί διανομής κερδών και προαιρετικού αποθεματικού όσο διαρκεί η τρέχουσα χρήση, χωρίς να υπάρχει προηγούμενη εξουσιοδότηση από τη ΓΣ, όπως συνέβαινε στο προϊσχύσαν δίκαιο, ούτε ο περιορισμός για το ήμισυ των κερδών μόνο, όπως υπήρχε στον ΚΝ. 2190/1920 (άρ. 46). Μέσα από την αιτιολογική έκθεση του νέου νόμου είναι εμφανές ότι η επιλογή αυτή αποτελεί και εφαρμογή ενωσιακού δικαίου, αλλά παράλληλα τα κριτήρια γίνονται ιδιαίτερα αυστηρά ως προς τη διανομή, ώστε να μην υπάρχει καταστρατήγηση άλλων σημαντικών διατάξεων. Η διανομή των κερδών διαφέρει από τις διανομές μερισμάτων, για τις οποίες πρέπει να υπάρξει πρώτα εξουσιοδότηση από τη ΓΣ (άρ. 117 παρ. 2), καθώς σε αυτές παίζουν ρόλο και οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που έχουν εγκριθεί από τη ΓΣ. Τέλος, η διανομή για κέρδη και προαιρετικά αποθεματικά προβλέπεται ότι πραγματοποιείται με απόφαση ΓΣ ή ΔΣ, εφόσον αυτή δημοσιεύεται. Μία σημαντική αλλαγή σκιαγραφείται στο άρθρο 130 παρ.3 του ν. 4548/2018, όπου καθιερώνεται μικρότερη απαρτία παρουσιών της Γενικής Συνέλευσης (ΓΣ) κατά το 1/2 του κεφαλαίου, σε αντίθεση με το ισχύον βάσει του άρθρου 29 παρ. 3 του Ν. 2190/1920 που απαιτούσε απαρτία 2/3 του κεφαλαίου. Οι επόμενες συνελεύσεις έχουν απαιτήσεις απαρτίας 1/2 και 1/3. Αυτή η αλλαγή απλοποιεί τις διαδικασίες και επιταχύνει τη λήψη αποφάσεων μειώνοντας τις επαναλαμβανόμενες κλήσεις σε Συνέλευση που όμως δεν καταφέρνει να πραγματοποιηθεί. Ο νόμος περιορίζει επίσης τις δύο προηγούμενες επαναλαμβανόμενες συνελεύσεις σε μία, οδηγώντας σε ταχύτερη λήψη αποφάσεων. Δεν απαιτείται νέα πρόσκληση για τη μία και μοναδική επαναληπτική συνεδρίαση εάν μεσολαβήσουν τουλάχιστον πέντε ημέρες ανάμεσα στη ματαιωθείσα και της επαναληπτικής ΓΣ, σύμφωνα με το άρθρο 130 παρ.4 του Ν. 4548/2018. Εξαιρέσεις ισχύουν για εταιρείες με μετοχές εισηγμένες σε οργανωμένες αγορές και όταν η Γενική Συνέλευση εξετάζει την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Στις ΑΕ αυτές,

υπάρχει απαρτία όταν παρίσταται ή εκπροσωπείται τουλάχιστον το 1/5 του μετοχικού κεφαλαίου.

Περαιτέρω αλλαγές επιτρέπουν την άμεση χρήση της διαφοράς που προκύπτει από αύξηση κεφαλαίου με την έκδοση νέων μετοχών στο άρτιο (δηλαδή, ακριβότερα) χωρίς την ανάγκη πολλαπλών βημάτων. Ωστόσο, αυτή η μέθοδος αποφεύγει τον φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου. Επιπρόσθετα, το άρθρο 20§4, 7 του Ν. 4548/2018 εισάγει τη δυνατότητα καταβολής κεφαλαίου με συμβατικό συμψηφισμό κατά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Η ελληνική νομοθεσία ευθυγραμμίζεται με την τάση των διατάξεων ευέλικτης εισφοράς κεφαλαίου. Προϋπόθεση για τον συμψηφισμό είναι η έκθεση ελεγκτή που βεβαιώνει την ύπαρξη και τη ληξιπρόθεσμη φύση της οφειλής της εταιρείας. Θα πρέπει, επίσης, να υπογραμμίσουμε τη συμπερίληψη ρητρών διαιτησίας ή/και διαμεσολάβησης σε διαφορές που σχετίζονται με τη λειτουργία μιας εταιρείας ή εταιρικών σχέσεων μετόχων, με στόχο την επίτευξη της επίλυσης διαφορών. Αυτή η διάταξη δεν περιορίζεται σε μη εισηγμένες εταιρείες, αν και το κείμενο αναφέρει έναν τέτοιο περιορισμό. Η ενσωμάτωση αυτής της διάταξης απαιτεί ομοφωνία μεταξύ των μετόχων και δεσμεύει όχι μόνο τους ιδρυτές αλλά και τους μελλοντικούς μετόχους και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου. Ωστόσο, τρίτα μέρη χωρίς νομικές διασυνδέσεις με την εταιρεία δεν μπορούν να δεσμεύονται από ρήτρα διαιτησίας.

2.3 Κατάργηση κρατικής εποπτείας

Με βάση το προϊσχύσαν δίκαιο, η Διοίκηση είχε ορισμένες δυνατότητες αναφορικά με τον έλεγχο επί διαφόρων δραστηριοτήτων των εταιρικών διοικητών και της ΑΕ γενικότερα. Αυτό το στοιχείο ήταν πάντα συνδεδεμένο με τις ΑΕ στο ελληνικό δίκαιο, παρόλα αυτά συχνά είχε ασκηθεί κριτική για το πόσο αποτελεσματικό ήταν στην πραγματικότητα. Γι' αυτό και ήδη από το 2007 είχε περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό η κρατική εποπτεία, ενώ με τον νέο νόμο του 2018 ουσιαστικά καταργείται. Με βάση τις διατάξεις του 2007 (Ν. 3604/2007), που τροποποίησαν το όγδοο κεφάλαιο του

ΚΝ. 2190/1920, αναγνωρίζονταν ορισμένες εξουσίες για έλεγχο στη Διοίκηση, τόσο στα πλαίσια της ίδρυσης όσο και της λειτουργίας μιας ΑΕ, που αφορούσαν:

1. Την ίδρυση της εταιρείας,
2. Την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου,
3. Την τροποποίηση καταστατικού,
4. Το αν τηρείται ο νόμος στις δραστηριότητες της ΑΕ,
5. Το αν είναι νομότυπες οι αποφάσεις των ΓΣ,
6. Το αν είναι αληθείς οι οικονομικές καταστάσεις (εταιρικά βιβλία).

Παρόλα αυτά, υπήρχε προφανής ανισορροπία λόγω του ότι κανένα άλλο εταιρικό μόνρφωμα δεν ελέγχεται από το κράτος. Παράλληλα, δεν υπήρχε πλέον και κάποιος λόγος, ειδικά μετά το 2007, να διατηρείται η εποπτεία, καθώς δεν υπήρχαν σημαντικά οφέλη και απλώς επιβαρυνόταν ο γραφειοκρατικός μηχανισμός. Γι' αυτό και το συγκεκριμένο κεφάλαιο δεν συμπεριλήφθηκε καν στον Ν. 4548/2018. Σύμφωνα με τον τελευταίο, αρμοδιότητα της Διοίκησης δεν είναι πλέον τα εξής:

Α) η πιστοποίηση για την καταβολή ή μη του κεφαλαίου. Αυτό πλέον αναλαμβάνουν οι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές ή οι ελεγκτικές εταιρείες, που επιλέγονται από την ίδια την ΑΕ (σε μεγάλες και μεσαίες ΑΕ) ή σε μικρότερη κλίμακα το ίδιο το ΔΣ. Η διαδικασία πιστοποίησης πρέπει να αναφέρει εν τέλει τα εξής: εάν τα χρήματα έχουν καταβληθεί στον ορθό ειδικό λογαριασμό της εταιρείας, τι ύψος ποσών έχουν διατεθεί για εταιρικά έξοδα και λοιπές δαπάνες, εάν υπήρξε κάποιος συμψηφισμός με εταιρικές υποχρεώσεις (νέα δυνατότητα με το άρ. 20 παρ. 4). Δεν πραγματοποιείται κάποια διαδικασία πιστοποίησης εάν καταβολή αύξησης κεφαλαίου έχει πραγματοποιηθεί με εισφορά (π.χ. ακίνητα ή οχήματα)¹⁵.

Β) η διαδικασία έγκρισης για έκτακτη αύξηση κεφαλαίου (άρ. 24 παρ. 4) καταργείται – πλέον το ΓΕΜΗ θα καταχωρίσει απλώς τις αποφάσεις του ΔΣ ή της ΓΣ χωρίς να ασκήσει κάποιον έλεγχο.

Γ) η διοίκηση δεν ελέγχει πλέον τα Πρακτικά Συνεδριάσεων των ΓΣ και ΔΣ,

¹⁵Γεράκη, Ε., ό.π., 2019, 19.

Δ) Οι Επιτροπές του άρθρου 9, όπως ήταν γνωστές, καταργούνται εντελώς και για την αποτίμηση εισφοράς σε είδος πλέον αρμόδιοι είναι οι ανεξάρτητοι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές ή ελεγκτικές εταιρείες που επιλέγονται από την ίδια την ενδιαφερόμενη ΑΕ. Η παλαιότερη διάταξη κατά την οποία ήταν απαραίτητο να γνωμοδοτήσει τριμελής επιτροπή από εμπειρογνώμονες (δύο υπάλληλοι των Διευθύνσεων Ανάπτυξης της αρμόδιας Περιφέρειας και ένας εκπρόσωπος Επιμελητηρίου), πράγμα που επιλεγόταν συχνά από τις ΑΕ ως οικονομικότερο, έχει πλέον καταργηθεί. Πλέον, οι ΑΕ εκδίδουν εκθέσεις αποτίμησης ανά το πολύ εξάμηνα και δεν υπάρχει ανάγκη να ελέγξει και να αποδεχθεί τις εκθέσεις τους η Διοίκηση, αλλά οι ίδιες οι ΑΕ μεριμνούν ώστε να καταχωρούνται στο ΓΕΜΗ.Ο νέος νόμος δεν απαιτεί αποτίμηση όταν αποκτώνται στοιχεία Ενεργητικού από μέλη ΔΣ, συγγενικά τους πρόσωπα ή άλλες εταιρείες τις οποίες ελέγχουν οι ίδιοι¹⁶.

Ε) η Διοίκηση δεν δύναται πια να ανακαλέσει άδεια σύστασης ΑΕ, ενώ έχει καταργηθεί και η αίτηση με στόχο τη λύση της εταιρείας, που προβλεπόταν από το προϊσχύσαν άρ. 48 του ΚΝ. 2190/1920.

Είναι εμφανές ότι για τις νέες ΑΕ με βάση το δίκαιο αυτό, όρος για τη δημοσιότητα είναι η καταχώρηση στο ΓΕΜΗ, χωρίς να υπάρχει κάποια ανάγκη για έλεγχο από τον ίδιο τον φορέα. Ο μοναδικός έλεγχος που μπορεί πλέον να διενεργηθεί, όπως αναφέρει και η Αιτιολογική Έκθεση του νέου νόμου, αφορά τη νομιμότητα κατά την τροποποίηση Καταστατικού ή τις μετατροπές άλλων εταιρικών μορφών σε ΑΕ ή ΑΕ σε άλλες εταιρικές μορφές.

Η κρατική εποπτεία διατηρείται μόνο σε μία περίπτωση, που αφορά τον έλεγχο πληρότητας αναφορικά με την ίδρυση ή τις τροποποιήσεις Καταστατικού. Αρμοδιότητα για αυτό έχει (άρ. 9) το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης αν

¹⁶Λιναρίτη, Ι., «Ο numerus clausus των κινητών αξιών που εκδίδει η ΑΕ και η διάσπαση της αρχής». Στο: *Οι αναμορφώσεις του εταιρικού δικαίου, Πρακτικά 28ου Συνεδρίου ΕμπΔ*, 2019, 221.

πρόκειται για εταιρεία που έχει ιδιαίτερη κοινωνική και οικονομική σημασία (π.χ. τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες) ή για ιδιαίτερα μεγάλες οντότητες επιχειρήσεων, όπως πραγματοποιείται η σχετική διάκριση σε ειδικότερο νόμο. Οι μεγάλες οντότητες αποτελούν τις εταιρείες που πληρούν τα εξής κριτήρια (ή τουλάχιστον δύο από αυτά): όταν κλείνει ο ισολογισμός της χρήσης έχουν κύκλο μεγαλύτερο ή ίσο με 40 εκατ. Ευρώ, απασχολούν κατά Μ.Ο. 250 εργαζομένους και παρουσιάζουν συνολικά ενεργητικό μεγαλύτερο ή ίσο με 20 εκατ. Ευρώ. Παρόλα αυτά, με βάση το άρθρο 2 περ. ια' του νέου νόμου, εξηγείται ότι στον έλεγχο της πληρότητας υπάγονται οι μεγάλες εταιρείες, οι οποίες είναι αυτές που έχουν συνολικό κεφάλαιο από 1 εκατ. Ευρώ και άνω. Συνεπώς, ερμηνεύεται ότι ο έλεγχος ισχύει για όλες τις εταιρείες με κεφάλαιο από 1 εκατ. Ευρώ και όχι μόνο για τις μεγάλες οντότητες οικονομικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος¹⁷.

Η απουσία της εγκρίσεως της ΑΕ δε σημαίνει ότι η σύσταση παρεμποδίζεται, αλλά υπάρχει κώλυμα μόνο αναφορικά με τη δημοσιότητα της σύστασης από το ΓΕΜΗ. Ο έλεγχος νομιμότητας δεν παράγει συνθήκες ακυρωσίας για τις αποφάσεις των διοικητικών οργάνων, αλλά παρόλα αυτά τα ιδρυτικά μέλη πρέπει να καταθέτουν μαζί με τα δικαιολογητικά που αφορούν την ίδρυση της εταιρείας και τις αποδείξεις που αναφέρουν ότι έχουν εκπληρωθεί οι νόμιμες υποχρεώσεις που αφορούν τις άδειες για τη σύσταση¹⁸. Τέλος, η άρση κρατικής εποπτείας δεν επηρεάζει την εποπτεία από Ανεξάρτητες Αρχές, όπως η Επιτροπή Ανταγωνισμού ή η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, αναλόγως με τη δράση της ΑΕ.

2.4 Αξιοποίηση της τεχνολογίας

Το γενικότερο κύμα ψηφιοποίησης που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια στη δημόσια διοίκηση φαίνεται ότι υπήρχε και στα πλαίσια του Ν. 4548/2018. Η τεχνολογία δείχνει ότι μπορεί να διαγράψει σημαντική πορεία στα πλαίσια του

¹⁷Ψυχομάνη, Σ., *Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών*, 3^η εκδ., Εκδ. Σάκκουλα, 2018, 279 – 281.

¹⁸Ψυχομάνη, ό.π., 281.

εταιρικού δικαίου, με βασικό παράδειγμα τη λειτουργία των ΓΕΜΗ, αλλά και των Υπηρεσιών Μίας Στάσης, στις οποίες μπορεί κανείς να συστήσει εξολοκλήρου μια εταιρεία από τον υπολογιστή του και εντελώς ηλεκτρονικά, αξιοποιώντας ορισμένα πρότυπα καταστατικών που υπάρχουν ήδη ηλεκτρονικά, όπως προβλέπεται από ειδικότερο νομοθέτημα. Άλλωστε, είναι εμφανές ότι το εταιρικό δίκαιο και στον ενωσιακό χώρο βαίνει προς την ψηφιοποίηση για την ΑΕ, καθώς το πρόσφατο πακέτο Εταιρικού Δικαίου (Απρίλιος 2018), περιείχε πολλές και καινοτόμες ιδέες και προτάσεις για την ενίσχυση της διασυννοριακής παρουσίας των εταιρειών, αλλά και την επέκταση της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων στις διαδικασίες του εταιρικού δικαίου, πάντα υπό το πρίσμα της ύπαρξης ασφάλειας σε νομικό και τεχνολογικό επίπεδο.

Στον Ν. 4548/2018, φαίνεται ότι ο νομοθέτης προσπαθεί να προκρίνει σε αρκετά σημεία τις ψηφιακές λύσεις και την αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογικών δυνατοτήτων. Αυτό είναι εμφανές στα εξής πλαίσια:

2.4.1 Λειτουργία του ΔΣ:

1. Ο νέος νόμος προβλέπει (άρ. 90) ότι οι συνεδριάσεις του ΔΣ μπορούν να πραγματοποιούνται μέσω τηλεδιάσκεψης, μιας τεχνολογίας που είναι ιδιαίτερα εύχρηστη στα πλαίσια του εταιρικού δικαίου. Ιδιαίτερα σήμερα, μετά από την κρίση της πανδημίας, φαίνεται πόσο σημαντικό είναι να μπορεί κανείς να διατηρήσει τα συλλογικά όργανα και τις δραστηριότητές τους στο διαδικτυακό περιβάλλον. Στα πλαίσια των ΑΕ, είναι ασφαλώς πολύ πρακτικό να μπορούν όλοι οι σύμβουλοι να επικοινωνήσουν ταυτόχρονα και πραγματικά και να μπορέσουν να ψηφίσουν για τα εταιρικά θέματα. Παρόλα αυτά, δεν είναι δυνατόν να υπάρξει αυτή η δυνατότητα αν δεν αναγράφεται ρητά στο καταστατικό της εταιρείας ή αν δε συμφωνούν (τουλάχιστον σιωπηρά με τη συμμετοχή τους στη διαδικασία) όλα τα μέλη του ΔΣ.
2. Η παρ. 5 του άρ. 90 εισάγει ειδικό δικαίωμα από τον νόμο για μέλη του ΔΣ που διαβιούν στο εξωτερικό ώστε να ζητήσουν συνεδρίαση με τηλεδιάσκεψη,
3. Εν συνεχεία, το άρθρο 93παρ. 2 προβλέπει ότι τα βιβλία πρακτικών, συζητήσεων και αποφάσεων του ΔΣ τηρούνται ηλεκτρονικά, ενώ με βάση το

άρ. 94, επιτρεπτή πλέον είναι και η υπογραφή μέσω ηλεκτρονικών μηνυμάτων¹⁹.

2.4.2 Διαδικασίες της Γενικής Συνέλευσης:

Το άρθρο 120 § 3 εισάγει μια νέα διάταξη για τις μη εισηγμένες εταιρείες, η οποία επιτρέπει τη διεξαγωγή συνεδριάσεων εξ ολοκλήρου μέσω ηλεκτρονικών μέσων (εικονικές συνεδριάσεις) αντί σε φυσική τοποθεσία. Η διάταξη αυτή δίνει τη δυνατότητα, όπως ορίζει το καταστατικό, η Γενική Συνέλευση να συνέρχεται χωρίς συγκεκριμένη φυσική συγκέντρωση. Η εταιρεία, μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, θα μπορούσε να οργανώσει Γενική Συνέλευση όπου οι μέτοχοι συμμετέχουν εξ αποστάσεως με τη χρήση ηλεκτρονικών μεθόδων, όπως ορίζεται στο άρ. 125. Αυτό σημαίνει ότι ο νόμος δεν επιβάλλει πλέον τη φυσική παρουσία για την ύπαρξη της Γενικής Συνέλευσης και την ισχύ της απόφασης. Εάν το Διοικητικό Συμβούλιο επιλέξει μια συνεδρίαση με εξ αποστάσεως συμμετοχή μετόχων, αυτό σημαίνει ότι όλοι οι μέτοχοι πρέπει να διαθέτουν τα μέσα για εξ αποστάσεως συμμετοχή και η εταιρεία πρέπει να εξασφαλίσει μηχανισμούς για την επαλήθευση της ταυτότητας των μετόχων, τη διευκόλυνση της παρακολούθησης των διαδικασιών, την αντιμετώπιση ερωτημάτων και τη δυνατότητα ψηφοφορίας.

Με τα άρθρα 125 και 126 του Ν. 4548/2018 συστηματοποιούνται οι ρυθμίσεις που διέπουν τη συμμετοχή των μετόχων στη Γενική Συνέλευση. Το άρθρο 125 εισάγει την έννοια της εξ αποστάσεως συμμετοχής σε πραγματικό χρόνο στη Γενική Συνέλευση, παρεκκλίνοντας από την προηγούμενη απαίτηση για φυσική παρουσία όλων των συμμετεχόντων μετόχων στον τόπο της συνεδρίασης. Αυτή η μορφή συναρμολόγησης αξιοποιεί «οπτικοακουστικά ή άλλα ηλεκτρονικά μέσα», επεκτείνοντας το πεδίο εφαρμογής πέρα από τη συμβατική τηλεδιάσκεψη για να συμπεριλάβει διάφορους υπάρχοντες και πιθανούς μελλοντικούς τρόπους ταυτόχρονης επικοινωνίας. Αυτή η επιλογή εξ αποστάσεως συμμετοχής, που

¹⁹Βερβεσός, ό.π., 1155-6.

περιγράφεται στο άρθρο 125, επεκτείνεται περαιτέρω στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, στους ελεγκτές της εταιρείας και σε τρίτα μέρη που επιτρέπεται να παρακολουθήσουν τη διαδικασία από τον Πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης, σύμφωνα με το άρθρο 127.

Το άρθρο 126 εισάγει μια διακριτή περίπτωση εξ αποστάσεως εμπλοκής των μετόχων στη Γενική Συνέλευση. Σε αντίθεση με τα σενάρια πραγματικού χρόνου, εδώ η συμμετοχή δεν πραγματοποιείται συγχρονισμένα αλλά μέσω της άσκησης των δικαιωμάτων ψήφου ενώπιον της Συνέλευσης. Αυτή η λειτουργία λειτουργεί παρέχοντας θέματα ημερήσιας διάταξης και ψηφοδέλτια ηλεκτρονικά, με τους μετόχους να συμπληρώνουν ηλεκτρονικά ψηφοδέλτια. Σε αρμονία με το άρθρο 125 και σε αντίθεση με αυτό, το άρθρο 126 τυποποιεί την έννοια της εξ αποστάσεως συμμετοχής τόσο για εισηγμένες όσο και για μη εισηγμένες εταιρείες. Κατά συνέπεια, οι μέτοχοι που ψηφίζουν εξ αποστάσεως συμβάλλουν στον υπολογισμό της απαρτίας και της πλειοψηφίας εάν τα ψηφοδέλτιά τους φτάσουν στην εταιρεία τουλάχιστον είκοσι τέσσερις ώρες πριν από την έναρξη της Συνέλευσης. Η άρνηση της εταιρείας να αναγνωρίσει νόμιμα υποβληθείσες και ληφθείσες ψήφους εξ αποστάσεως καθιστά ακυρώσιμη την απόφαση της Συνέλευσης, σύμφωνα με το άρθρο 137 παρ. 1. Σημαντικό είναι η εξ αποστάσεως ψηφοφορία, όπως διέπεται από το άρθρο 131 παρ. 2, δεν επιτρέπει την ανώνυμη ψηφοφορία. Το άρθρο 128 οργανώνει κανονισμούς συμμετοχής αντιπροσώπων για τη Γενική Συνέλευση, ορίζοντας ότι ο διορισμός, η ανάκληση ή η αντικατάσταση αντιπροσώπων των μετόχων μπορεί να πραγματοποιηθεί ηλεκτρονικά βάσει καταστατικών διατάξεων.

Εισάγοντας μια νέα διάταξη, το άρθρο 135 του ν. 4548/2018 επιτρέπει τη λήψη αποφάσεων χωρίς σύγκληση Γενικής Συνέλευσης, με πρωτοβουλία του Διοικητικού Συμβουλίου και δηλώσεις αποδοχής ή απόρριψης των μετόχων. Ειδικότερα, τα άρθρα 135 και 136 είναι ειδικά για τις διατάξεις του άρθρου 120 παρ. 3 για την ηλεκτρονική Γενική Συνέλευση και τα άρθρα 125 και 126 που αφορούν την εξ

αποστάσεως συμμετοχή και ψηφοφορία μετόχων. Αυτό το πλαίσιο επιτρέπει τη λήψη αποφάσεων χωρίς πραγματική συγκέντρωση, υπό την προϋπόθεση ότι το καταστατικό της εταιρείας το επιτρέπει και όλοι οι μέτοχοι έχουν παράσχει τα ηλεκτρονικά στοιχεία επικοινωνίας τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το Διοικητικό Συμβούλιο διανέμει ηλεκτρονικά την πρόταση μαζί με σχέδιο απόφασης, σχετικές εισηγήσεις, οδηγίες δήλωσης αποδοχής ή άρνησης και την προθεσμία υποβολής ψήφων (από 7 έως 30 ημέρες). Οι μέτοχοι δικαιούνται να υποβάλουν ηλεκτρονικά αιτήματα πληροφοριών εντός τριών ημερών από την παραλαβή της πρότασης του Διοικητικού Συμβουλίου, με την εταιρεία υποχρεωμένη να απαντήσει εντός δύο ημερών από την παραλαβή²⁰.

2.4.3 Άσκηση δικαιωμάτων των μετόχων

Με το άρ. 122 παρ. 4 θεσπίζεται το καταστατικό ατομικό δικαίωμα για κάθε μέτοχο ανώνυμης εταιρείας που δεν είναι εισηγμένη σε οργανωμένη αγορά να ζητά από την εταιρεία να του αποστέλλει ηλεκτρονικά ατομικές πληροφορίες σχετικά με τις επερχόμενες Γενικές Συνελεύσεις με περιθώριο τουλάχιστον δέκα ημερών πριν τις συνεδριάσεις. Το ατομικό αυτό δικαίωμα των μετόχων που περιγράφεται στο άρθρο 122 παρ. 4 δεν θα πρέπει να εξαρτάται από καμία καταστατική υποχρέωση της ΑΕ να προβαίνει σε ενημέρωση των μετόχων για την επικοινωνία/αποστολή προσκλήσεων της Γενικής Συνέλευσης μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 122 παρ. 2. Η μη εκπλήρωση της εν λόγω υποχρέωσης οδηγεί στην ακύρωση των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης.

Το άρ.123 παρ. 3 επιτρέπει την αποστολή οικονομικών καταστάσεων που προορίζονται για ψηφοφορία από τους μετόχους κατά την τακτική Γενική Συνέλευση στις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τους. Η ευθύνη της εταιρείας που απορρέει από την αποστολή πληροφοριών κατά το άρθρο 123 παρ. 1 με ηλεκτρονικό

²⁰Χριστοδούλου, Δ., «Άρθρο 135», Στο: *Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας* (δίτομο), Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα, 2020.

ταχυδρομείο ή τηλεομοιοτυπία σε λανθασμένο αριθμό ή διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου καθιστά πλημμελή την πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης και η απόφασή της καθίσταται ακυρώσιμη σύμφωνα με το άρθρο 137 παρ. 1. Τέλος, αξιοσημείωτη καινοτομία βρίσκεται στην ονοματολογία της ανώνυμης εταιρείας. Πλέον, η επωνυμία της ανώνυμης εταιρείας μπορεί να σχηματιστεί και βάσει της ηλεκτρονικής της διεύθυνσης (domain name) σύμφωνα με το άρ. 6 του ν. 4548/2018²¹. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί παράδειγμα της σημαντικής επιρροής της τεχνολογίας στις διατάξεις του Ν. 4548/2018.

2.5 Λοιπά ζητήματα: Τίτλοι, ενώσεις μετόχων και προστασία μειοψηφίας

2.5.1 Τίτλοι

Βασικό στοιχείο της ΑΕ που επιτρέπει τη χρηματοδότησή της και τη διοίκησή της από τα μέλη της είναι οι τίτλοι που εκδίδει η ίδια η εταιρεία. Στο προϊσχύσαν δίκαιο υπήρχε μια σχετικά περιορισμένη ποικιλία πιθανών τίτλων υπό έκδοση, ενώ πλέον ο Ν. 4548/2018 έχει δώσει τη δυνατότητα για αναδιαμόρφωση αυτού του πεδίου. Αναδιαμορφώνοντας τις παλαιότερες ρυθμίσεις, το 5^ο τμήμα του νέου νόμου επικεντρώνεται στις διαδικασίες χρηματοδότησης της εταιρείας και δίνει ένα πλαίσιο στις ΑΕ για να εξασφαλίζουν αποτελεσματικότερα την προσέλκυση μετόχων. Βασικό είναι το άρ. 33, όπου απαριθμούνται όλοι οι πιθανοί τίτλοι που μπορεί να εκδώσει μια ΑΕ: τα άρθρα 33 έως και 76 αναφέρουν τη μετοχή, την ομολογία, τον τίτλο κτήσης μετοχών, τον ιδρυτικό τίτλο, αλλά και άλλους που προβλέπονται σε ειδικότερα νομοθετήματα (π.χ. ομολογίες ή τίτλοι κτήσης από προγράμματα ανακεφαλαιοποίησης τραπεζικών ιδρυμάτων). Παρά το γεγονός ότι οι τίτλοι είναι πιο ευέλικτοι από παλαιότερα, η απαρίθμηση εξακολουθεί να είναι περιοριστική (κλειστός αριθμός). Δηλαδή, η ΑΕ δεν μπορεί να εκδώσει άλλου είδους τίτλους που δεν περιέχονται στον νόμο, ούτε και να ενώσει μορφές τίτλων ή να εκδώσει έναν τίτλο και να του αποδώσει ένα διαφορετικό περιεχόμενο από αυτό που έχει στον

²¹Χριστοδούλου, ό.π., άρθρο 123.

νόμο. Παρόλα αυτά, υπάρχει με βάση το νέο δίκαιο και μια κάμψη αυτής της αυστηρότητας, καθώς η ΑΕ μπορεί να ενώσει ή να υποδιαιρέσει κατηγορίες τίτλων, δημιουργώντας ξεχωριστές κατηγορίες μετόχων²². Αρκετοί τίτλοι, άλλωστε, έχουν από τη φύση τους χαρακτηριστικά διαφορετικών, συνεπώς είναι «υβρίδια» που έχουν παγιωθεί μέσα από τη χρήση στις συναλλαγές. Έτσι, υπάρχουν προνομιούχες μετοχές, που μπορεί να χαρακτηρίζονται από σταθερά μερίσματα ή ποσοστά από την κερδοφορία, αλλά γίνεται και η έκδοση ομολογιών με επιλογή για μετατροπή τους σε μετοχές. Τα προνόμια για κάθε κατηγορία μετόχων δεν είναι περιοριστικά, κάθε ΑΕ μπορεί να τα διαμορφώσει ελεύθερα όπως νόμος ορίζει.

Διάφοροι τύποι τίτλων μπορούν να εκδίδονται σε ξεχωριστές κατηγορίες, όπως ορίζει ο νόμος ή καθορίζεται από το αρμόδιο όργανο διοίκησης. Η νομοθετική ορολογία χαρακτηρίζει ορισμένους τύπους κινητών τίτλων που παρουσιάζουν ομοιογενή χαρακτηριστικά, διαμορφώνοντας συγκεκριμένες κατηγορίες. Ενώ το άρθρο 33 παρ. 2 αφορά εν γένει το θέμα των τίτλων, ο Ν. 4548/2018 αναγνωρίζει συγκεκριμένα συγκεκριμένα δικαιώματα μόνο για κάθε κατηγορία μετόχων. Κατά συνέπεια, οι κατηγορίες μετοχών περιλαμβάνουν κοινές, προνομιούχες μετοχές, εξαγοράσιμες κ.λπ., ή και μετοχές που είναι δυνατόν να συσταθούν με αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής Συνέλευσης, ακόμη και αν οι μετοχές δεν διακρίνονται απαραίτητα μεταξύ τους. Οι κατηγορίες κινητών τίτλων από τις οποίες μπορεί να επιλέξει μια ΑΕ είναι πολυάριθμες. Για παράδειγμα, μια κατηγορία μπορεί να περιλαμβάνει προνομιούχες μετοχές μιας συγκεκριμένης εταιρείας που παρέχουν στους κατόχους συγκεκριμένα προνόμια (σταθερά μερίσματα και προτεραιότητα στα προϊόντα εκκαθάρισης), ενώ μια άλλη διακριτή κατηγορία μπορεί να περιλαμβάνει προνομιούχες μετοχές της ίδιας εταιρείας που παρέχουν διαφορετικά είδη προνομίων (σωρευτικό δικαίωμα μερίσματος)²³.

²²Περάκη, ό.π., 3.

²³Λιναρίτη, ό.π., 169 επ.

Τέλος, μια τρίτη έννοια που ακολουθεί τύπους και κατηγορίες είναι αυτή των σειρών τίτλων (άρθρο 33 παρ. 2 εδάφιο β). Αυτά υποδηλώνουν ίδιες κινητές αξίες (ίδιου τύπου, ίδιας κατηγορίας) που εκδόθηκαν σε διαφορετικά χρονικά σημεία, βάσει αντίστοιχων εταιρικών αποφάσεων. Οι σειρές τίτλων απαντώνται ιδιαίτερα όταν μια εταιρεία αποφασίζει την έκδοση μετοχών σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, να εκδώσει μετοχές σε διάφορα χρονικά σημεία, με αποτέλεσμα κάθε νέα έκδοση να είναι και από μόνη της σειρά μετοχών (π.χ. σειρά 2021, 2022, 2023 κ.λπ.). Η μετοχή που είναι στην ίδια σειρά με μία άλλη έχει την ίδια ονομαστική αξία και παρέχει στον μέτοχο τα ίδια ακριβώς δικαιώματα. Αυτό ισχύει και για τις προνομιούχες μετοχές.

2.5.2 Δικαιώματα Μειοψηφίας (Συλλογικό και Ατομικό επίπεδο)

Το νέο δίκαιο της ΑΕ αφενός διατηρεί τα υφιστάμενα δικαιώματα των μετόχων μειοψηφίας (δυνατότητα σύγκλησης ΓΣ, προσθήκη θεμάτων ημερήσιας διάταξης, υποβολή σχεδίων ψηφισμάτων, αναβολές αποφάσεων, δικαίωμα ενημέρωσης, διαφανής ψηφοφορία]. Ωστόσο, με στόχο να προστατεύσει τους μετόχους, εισήγαγε νέα δικαιώματα της μειοψηφίας, αλλά και βελτιώσεις στα υπάρχοντα. Από την άλλη, εισήγαγε έναν εντελώς νέο θεσμό στο ελληνικό δίκαιο των ανώνυμων εταιρειών, που δεν είναι άλλος από την «Ένωση μετόχων», με στόχο την προώθηση της αποτελεσματικής άσκησης των δικαιωμάτων της μειοψηφίας των μετόχων.

Η πρωτογενής ρύθμιση και το αντικείμενο των μειονοτικών δικαιωμάτων περιέχονται στο άρθρο 141 του νέου νόμου. Η σχετική διάταξη τηρεί την τυπολογία που έχει καθιερωθεί στη θεωρία σχετικά με την κατάταξη των μειονοτικών δικαιωμάτων. Στο άρθρο 141 προβλέπονται, αρχικά, τα «συλλογικά» δικαιώματα, τα οποία μπορούν να ασκηθούν εάν και εφόσον τα πρόσωπα που αιτούνται έχουν μεταξύ τους ένα συγκεκριμένο ελάχιστο ποσοστό στο μετοχικό κεφάλαιο. Το ελάχιστο ποσοστό διαμορφώνεται σε σχέση και με το δικαίωμα που θέλουν κάθε φορά να ασκήσουν οι μέτοχοι. Παραδείγματα αυτών των δικαιωμάτων περιλαμβάνουν: το ελάχιστο όριο του 1/20 επί των καταβεβλημένων μετοχικών κεφαλαίων επιτρέπει στους μετόχους που το συγκεντρώνουν να συγκαλέσουν έκτακτη ΓΣ (άρθρο 141 παρ. 1), αλλά και να

ζητήσουν την εγγραφή πρόσθετων θεμάτων στην ημερήσια διάταξη (άρ. 141 παρ. 2), να υποβάλουν σχέδια αποφάσεων για την ημερήσια διάταξη (άρ. 141 παρ. 3), να αναβάλουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων μέσα από τη ΓΣ (άρ. 141 παρ. 5) ή να ζητήσουν ανοιχτή ψηφοφορία (άρ. 141 παρ. 9).

Ωστόσο, εκτός από τα δικαιώματα που ορίζει το άρθρο 141, σε μια προσπάθεια να προστατεύσει τους επενδυτές, ο νομοθέτης εισήγαγε νέα «συλλογικά» δικαιώματα μειοψηφίας. Ιδιαίτερα αξιοσημείωτες είναι η προβλέψεις του άρθρου 100 εδ. 3, 4, που δίνει το δικαίωμα στους μετόχους να εισαγάγουν στην κρίση της Γενικής Συνέλευσης τη χορήγηση άδειας για συναλλαγή μεταξύ της εταιρείας και μιας συνδεδεμένης οντότητας. Το δικαίωμα αυτό είναι ευρωπαϊκής προέλευσης και παρέχεται σε μέτοχο μειοψηφίας που εκπροσωπεί το 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου, με δυνατότητα περαιτέρω μείωσης του ποσοστού αυτού βάσει καταστατικού στο 1/100 του μετοχικού κεφαλαίου. Εάν η συναλλαγή αφορά μέτοχο της εταιρείας, αυτοί και τα συνδεδεμένα με αυτούς πρόσωπα δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής στην ψηφοφορία της ΓΣ και οι μετοχές τους δεν προσμετρώνται για τον καθορισμό της απαρτίας και της πλειοψηφίας (άρ. 100 παρ. 5). Η διάταξη αυτή ευθυγραμμίζεται με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και αποσκοπεί στην προστασία της εταιρείας και των μειοψηφικών μετόχων από συγκρούσεις συμφερόντων κατά τη λήψη αποφάσεων που εμπλέκουν το ενδιαφερόμενο μέρος στο εταιρικό όργανο που είναι υπεύθυνο για τη χορήγηση άδειας για τη συναλλαγή. Στο ίδιο πλαίσιο, η περίπτωση του άρθρου 135 παρ. 1 περ. δ' είναι αξιοσημείωτη, καθώς θεσπίζει ως αρνητική προϋπόθεση για τη λήψη ψηφίσματος χωρίς να συνεδριάσει η Γενική Συνέλευση τη μη αντίθεση και αντίρρηση μετόχων μειοψηφίας που εκπροσωπούν το 1/5 του κεφαλαίου. Αυτή η προϋπόθεση τίθεται από το νόμο θεωρώντας ότι οι μέτοχοι ενδέχεται να κληθούν να λάβουν αποφάσεις και να ενεργήσουν υπό πίεση χρόνου και χωρίς τη δυνατότητα να προτείνουν και να προωθήσουν εναλλακτική πρόταση στο Διοικητικό Συμβούλιο. Παράλληλα με τα «συλλογικά» δικαιώματα μειοψηφίας, υπάρχουν τα «ατομικά» δικαιώματα των μετόχων, τα οποία μπορεί να ασκήσει οποιοσδήποτε μέτοχος

ανεξάρτητα από τον αριθμό των μετοχών που κατέχει. Οι παράγραφοι 10 και 11 του άρ. 141 εισάγουν δύο νεοπαγή και ειδικά ατομικά δικαιώματα που σχετίζονται με την παροχή πληροφοριών στους μετόχους. Το πρώτο, στην παράγραφο 10, ισχύει μόνο για μετόχους σε μη εισηγμένες εταιρείες και αφορά το δικαίωμα ενημέρωσης για την ακριβή θέση του μετόχου στην εταιρεία, το ύψος του κεφαλαίου, τις κατηγορίες των εκδομένων μετοχών και τον αριθμό των μετοχών σε κάθε κατηγορία, μαζί με τα δικαιώματα ή τους περιορισμούς που διαθέτουν. Αυτές οι πληροφορίες μπορούν να είναι χρήσιμες όχι μόνο για την άσκηση δικαιωμάτων αλλά και για την πιθανή πώληση μετοχών. Το δεύτερο ατομικό δικαίωμα της παραγράφου 11 παρέχεται εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό. Συγκεκριμένα, αν το καταστατικό καθορίζει ότι αυτό μπορεί να συμβεί, η εταιρεία πρέπει να παρέχει πληροφορίες στους μετόχους για τα άτομα που συμμετέχουν στο κεφάλαιο της εταιρείας.

2.5.3 Ενώσεις Μετόχων

Το άρθρο 144 εισάγει μια νέα έννοια στο ελληνικό δίκαιο, που επιτρέπει τη σύσταση «ενώσεων μετόχων» για τον ειδικό σκοπό της άσκησης των δικαιωμάτων μειοψηφίας που περιγράφονται στο Ν. 4548/2018. Οι ενώσεις αυτές θα ενεργούσαν στο όνομα των μελών τους, που είναι μέτοχοι, αλλά για λογαριασμό τους. Αυτή η καινοτομία στοχεύει να απλοποιήσει τη διαδικασία άσκησης των δικαιωμάτων των μετόχων και να ενισχύσει τον έλεγχο της εταιρικής διαχείρισης. Η αποτελεσματικότητα της επίβλεψης των δραστηριοτήτων των μετόχων εντός μιας εταιρείας εξαρτάται από την ικανότητα των μετόχων να αναπτύσσουν μια ενημερωμένη άποψη για τις αμφισβητούμενες συναλλαγές, να λαμβάνουν σχετικές πληροφορίες και να συμμετέχουν προληπτικά με τις νομικές διατάξεις. Ωστόσο, οι μέτοχοι μειοψηφίας συχνά στερούνται των απαραίτητων πληροφοριών, γνώσεων και κινήτρων, εν μέρει λόγω του υψηλού κόστους παρακολούθησης των εταιρικών θεμάτων. Αυτό συχνά οδηγεί σε ένα φαινόμενο που ονομάζεται «εύλογη απάθεια», που χαρακτηρίζει την αδιαφορία των μετόχων μειοψηφίας προς την εποπτεία των εταιρικών δραστηριοτήτων. Αυτή η αδιαφορία πιθανόν οφείλεται κυρίως στη διασπορά του

μετοχικού κεφαλαίου, αλλά και στην υιοθέτηση στο παρελθόν νομοθετικών ρυθμίσεων που υπαγορεύουν την έκταση και τον τρόπο άσκησης των δικαιωμάτων μειοψηφίας των μετόχων.

Η σύσταση της ένωσης μετόχων επιδιώκει να αντιμετωπίσει αυτή την «εύλογη απάθεια» μεταξύ των μετόχων μειοψηφίας και των μικρομετόχων ευρύτερα. Ο σκοπός και τα συστατικά αυτών των ενώσεων επηρεάζονται από έναν συνδυασμό νομικών παραγράφων, δίνοντάς τους ένα καθορισμένο πεδίο εφαρμογής που μπορεί είτε να «περιοριστεί» ή να επεκταθεί βάσει του καταστατικού τους. Πρωταρχικός στόχος τους είναι η άσκηση δικαιωμάτων μειοψηφίας όπως ορίζονται από το Ν. 4548/2018, αλλά θα μπορούσαν επίσης να προσφέρουν online πληροφορίες για τα δικαιώματα των μετόχων και των επενδυτών και να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ των μελών για τον συντονισμό των ενεργειών ενόψει συγκεκριμένων Γενικών Συνελεύσεων. Το άρθρο περιγράφει επίσης τους θεμελιώδεις κανονισμούς για αυτές τις ενώσεις, οι οποίες είναι δομημένες με τρόπο παρόμοιο με τις "ενώσεις καταναλωτών". Διέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 144 και τις γενικές διατάξεις για τις ενώσεις προσώπων, καθώς και από τις ξεχωριστές διατάξεις των καταστατικών τους. Για να αποκτήσουν νομική αναγνώριση, οι ενώσεις αυτές πρέπει να είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο Ενώσεων Καταναλωτών. Επίσης, ένα μήνα πριν από την άσκηση των δικαιωμάτων μειοψηφίας, η ένωση μετόχων πρέπει να ενημερώσει την οικεία εταιρεία για την έγκυρη ίδρυση και σύστασή της, αναφέροντας τα ονόματα των μετόχων για λογαριασμό των οποίων ασκούνται τα δικαιώματα. Συνοπτικά, το άρθρο 144 θεσπίζει τις βάσεις για τις ενώσεις μετόχων, προσφέροντας σημαντική ευελιξία στη λειτουργία τους, αν και συγκεκριμένες επιχειρησιακές λεπτομέρειες αναμένεται να διευκρινιστούν σε Προεδρικό Διάταγμα. Το άρθρο προτείνει επίσης την αντιμετώπιση πρόσθετων θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης, της επίβλεψης και της επιβολής κυρώσεων για οποιαδήποτε παράβαση

υποχρεώσεων, προκειμένου να αποτραπούν πιθανές στρεβλώσεις ή προσπάθειες παράκαμψης του επιδιωκόμενου σκοπού των ενώσεων αυτών²⁴.

²⁴Λιβαδά, Χ., «Άρθρο 144», Στο: *Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας* (δίτομο), Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα, 2020.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Συμπεράσματα – Προτάσεις

3.1 Σύνοψη αλλαγών από τον Ν. 4548/2018

Η εφαρμογή του ελληνικού νόμου 4548/2018 προανήγγειλε μια σημαντική μεταμόρφωση στον τομέα των Ανωνύμων Εταιρειών (Α.Ε.), εγκαινιάζοντας μια σαρωτική σειρά αλλαγών που αντηχούν στην εταιρική διακυβέρνηση και τη δυναμική των επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Η νομοθεσία αυτή αποτελεί χαρακτηριστικό εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης του νομικού πλαισίου που διέπει τις Α.Ε., φορείς που κατέχουν κεντρικό ρόλο στον οικονομικό ιστό της χώρας.

Ενδυνάμωση μέσω Προστασίας Μετόχων: Μια σημαντική πτυχή του νέου νόμου έγκειται στην έμφαση που δίνει στην ενίσχυση των δικαιωμάτων και της προστασίας των μετόχων. Με τις αναθεωρημένες διατάξεις, ο νόμος αναγνωρίζει τον κομβικό ρόλο που διαδραματίζουν οι μέτοχοι στο εταιρικό τοπίο. Οι μέτοχοι, τόσο όταν έχουν προνομιούχες όσο και όταν διαθέτουν κοινές μετοχές, αποκτούν πλέον μια σειρά από δικλείδες ασφαλείας και ευκαιρίες που στοχεύουν να εξισορροπήσουν τις κλίμακες της εταιρικής ισχύος και να ενισχύσουν την επιρροή τους.

Η σύσταση ενώσεων μετόχων αναδεικνύεται ιδιαίτερα ως μια πρωτοποριακή εξέλιξη. Οι ενώσεις αυτές χρησιμεύουν ως όχημα συλλογικής δράσης, δίνοντας τη δυνατότητα στους μετόχους να ασκήσουν τα δικαιώματά τους μαζικά. Αυτός ο νέος μηχανισμός επιτρέπει στους μετόχους, ιδιαίτερα σε αυτούς με περιορισμένους πόρους ή επιρροή, να συγκεντρώσουν τις δυνάμεις τους και να ασκήσουν πιο ουσιαστικό αντίκτυπο στις εταιρικές αποφάσεις. Λειτουργώντας ως Ενώσεις με νομικό καθεστώς, αυτές οι ενώσεις αποτελούν ένα ισχυρό εργαλείο για τον ακτιβισμό των μειοψηφικών μετόχων. Αυτή η πτυχή αντιμετωπίζει τη μακροχρόνια πρόκληση της αποδέσμευσης και της έλλειψης επιρροής που αντιμετωπίζουν οι μικρότεροι μέτοχοι. Επιπλέον, ο νόμος εισάγει μέτρα για τον εκδημοκρατισμό της εταιρικής λήψης αποφάσεων. Με το δικαίωμα συμμετοχής των ενώσεων μετόχων στις διαδικασίες, ο νόμος καλεί ένα ευρύτερο φάσμα φωνών να συμμετάσχει σε κρίσιμες

συζητήσεις. Αυτή η κίνηση ενισχύει τη διαφάνεια και προωθεί μια πιο περιεκτική προσέγγιση στην εταιρική διακυβέρνηση.

Αξιοποίηση της τεχνολογίας για προοδευτική εταιρική διακυβέρνηση:

Αναπόσπαστο στοιχείο του μετασχηματισμού που επιφέρει ο Νόμος 4548/2018 είναι η ενσωμάτωση της τεχνολογίας στις εταιρικές λειτουργίες. Αυτή η μακροπρόθεσμη προσέγγιση αναγνωρίζει το ρόλο της τεχνολογίας στη βελτιστοποίηση των διαδικασιών και στην ενίσχυση της δέσμευσης των μετόχων. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα επιρροής της τεχνολογίας είναι η πρόβλεψη για εξ αποστάσεως γενικές συνελεύσεις. Ο νόμος επιτρέπει πλέον την εικονική συμμετοχή, επιτρέποντας στους μετόχους να συμμετέχουν σε συναντήσεις και συζητήσεις χωρίς να είναι φυσικά παρόντες. Αυτό το καινοτόμο βήμα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις των παγκοσμιοποιημένων επιχειρηματικών λειτουργιών και παρέχει μια πλατφόρμα για ευρύτερη συμμετοχή των μετόχων. Επιπλέον, ο νόμος αναγνωρίζει τη σημασία της τήρησης ηλεκτρονικών μητρώων μετοχών. Αυτή η μετάβαση από την παραδοσιακή τήρηση αρχείων σε χαρτί στα ψηφιακά αρχεία απλοποιεί την πρόσβαση στις πληροφορίες, ελαχιστοποιεί τον διοικητικό φόρτο και ενισχύει τη διαφάνεια. Εναρμονίζεται με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και καταδεικνύει τη δέσμευση της Ελλάδας στη σύγχρονη εταιρική διακυβέρνηση.

Οι πολύπλευρες αλλαγές που εισάγει ο Νόμος 4548/2018 αντιπροσωπεύουν συλλογικά έναν ολοκληρωμένο μετασχηματισμό που στοχεύει στη δημιουργία ενός σύγχρονου εταιρικού τοπίου στην Ελλάδα. Η ενδυνάμωση των μετόχων μέσω ενώσεων και μηχανισμών που καθοδηγούνται από την τεχνολογία όχι μόνο αντιμετωπίζει τις ιστορικές ανισότητες αλλά και τοποθετεί τον εταιρικό τομέα της χώρας σε τροχιά ανάπτυξης και βιωσιμότητας. Ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των μετόχων, ο νόμος πυροδοτεί ένα ανανεωμένο ενδιαφέρον για εταιρικές υποθέσεις μεταξύ των μετόχων όλων των μεγεθών. Ανυψώνει τον ρόλο τους από παθητικούς ενδιαφερόμενους σε ενεργούς συνεισφέροντες, ενισχύοντας μια κουλτούρα συμμετοχής που αντηχεί σε ολόκληρο το επιχειρηματικό οικοσύστημα. Ταυτόχρονα, η έγχυση τεχνολογίας αποτελεί παράδειγμα της δέσμευσης της Ελλάδας στην καινοτομία και την προσαρμοστικότητα σε μια ταχέως εξελισσόμενη παγκόσμια

οικονομία. Συμπερασματικά, η ψήφιση του ελληνικού νόμου 4548/2018 αποτελεί την επιτομή μιας θεμελιώδους στιγμής στην εξέλιξη των Ανωνύμων Εταιρειών. Πέρα από τις διαρθρωτικές και διαδικαστικές τροποποιήσεις του, ο νόμος υπογραμμίζει τη σημασία της ενδυνάμωσης των μετόχων και της αξιοποίησης της τεχνολογίας για την καλλιέργεια ενός περιβάλλοντος διαφάνειας, ισότητας και προόδου. Αυτή η δυναμική αλληλεπίδραση προστασίας των μετόχων και τεχνολογικής ολοκλήρωσης τοποθετεί τον εταιρικό τομέα της Ελλάδας στην πρώτη γραμμή των σύγχρονων επιχειρηματικών πρακτικών, έτοιμος να οδηγήσει την οικονομική ανάπτυξη και ανθεκτικότητα τα επόμενα χρόνια.

3.2 Συμπεράσματα

Είναι εμφανές ότι οι αλλαγές που επήλθαν από την ψήφιση του Ν. 4548/2018 άλλαξαν σε μεγάλο βαθμό το τοπίο για τη λειτουργία των ΑΕ. Η επιλογή του Έλληνα νομοθέτη να μην τροποποιήσει τον ΚΝ. 2190/1920 αλλά να επενδύσει σε ένα νέο δίκαιο της ΑΕ, το οποίο ασχολείται μόνο με τα βασικά στοιχεία, ώστε να μη χρειάζεται να τροποποιείται συνεχώς, κρίνεται μάλλον θετικά στη θεωρία. Η ψήφιση του ελληνικού νόμου 4548/2018 αντιπροσωπεύει ένα μετασχηματιστικό άλμα προς τα εμπρός στη διαμόρφωση του τοπίου της εταιρικής διακυβέρνησης και των επιχειρηματικών πρακτικών στην Ελλάδα. Καθώς η εφαρμογή αυτής της συνολικής νομοθεσίας αξιολογείται πλέον στα πλαίσια της βιβλιογραφίας, γίνεται φανερό ότι ο νόμος ήταν επιτυχημένος, προαναγγέλλοντας θετικές αλλαγές που αντηχούν σε ολόκληρο το νομικό, οικονομικό και επιχειρηματικό πεδίο. Στον πυρήνα του ο Ν. 4548/2018 αποτελεί έναν εκσυγχρονιστικό νόμο. Ευθυγραμμίζοντας το ελληνικό εταιρικό δίκαιο με τα διεθνή πρότυπα, ο νόμος έθεσε τα θεμέλια για την ανάκαμψη της Ελλάδας στην παγκόσμια οικονομική σκηνή. Η εναρμόνιση με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών όχι μόνο καταδεικνύουν τη δέσμευση της Ελλάδας στην παγκόσμια οικονομική ολοκλήρωση αλλά και αυξάνουν την εμπιστοσύνη των ξένων επενδυτών που αναζητούν ένα σταθερό και προβλέψιμο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Ένα από τα πιο αξιοσημείωτα επιτεύγματα του νόμου είναι η ενδυνάμωση των μετόχων. Μέσω της ίδρυσης ενώσεων μετόχων, ο νόμος έδωσε φωνή στους μετόχους μειοψηφίας, ενισχύοντας την επιρροή τους και καλλιεργώντας μια κουλτούρα συμμετοχής. Ενισχύοντας τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τη δέσμευση, ο νόμος γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ των μετόχων και των φορέων λήψης εταιρικών αποφάσεων, ενισχύοντας τελικά την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Η ενσωμάτωση εξ αποστάσεως γενικών συνελεύσεων και η ψηφιοποίηση των μητρώων μετοχών αποτελούν παράδειγμα της δέσμευσης του νόμου για αποτελεσματικότητα, προσβασιμότητα και προσαρμοστικότητα.

Ασφαλώς, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο Νόμος 4548/2018 δεν είναι απλώς μια νομική μεταρρύθμιση, αλλά είναι και παράλληλα στρατηγικός πυλώνας της οικονομικής αναζωογόνησης της Ελλάδας. Με την απλοποίηση των διαδικασιών, την προώθηση των startups, την ενθάρρυνση των ξένων επενδύσεων και την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης, ο νόμος δημιουργεί ένα περιβάλλον που ευνοεί τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Ο αντίκτυπός του εκτείνεται πέρα από τις νομοθετικές τροποποιήσεις, εμπνέοντας ανανεωμένο επενδυτικό ενδιαφέρον και ενισχύοντας μια κουλτούρα επιχειρηματικότητας και καινοτομίας. Κατά την αξιολόγηση του αντίκτυπου του ελληνικού νόμου 4548/2018, συνεπώς, γίνεται προφανές ότι ο νόμος έχει εγκαινιάσει μια νέα εποχή προόδου, διαφάνειας και ανθεκτικότητας για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Η πολύπλευρη προσέγγιση του νόμου για την αντιμετώπιση ιστορικών προκλήσεων, την ενίσχυση της προστασίας των μετόχων και την υιοθέτηση της τεχνολογικής προόδου έχει αποφέρει απτά οφέλη για τον εταιρικό τομέα και την ευρύτερη οικονομία. Ενώ οποιαδήποτε νομοθετική αλλαγή αυτού του μεγέθους μπορεί να συναντήσει προκλήσεις και προσαρμογές στην πορεία, η γενική τροχιά είναι αναμφισβήτητα θετική. Ο νόμος 4548/2018 δεν είναι απλώς ένα νομικό πλαίσιο, αλλά είναι καταλύτης για θετικές αλλαγές, καθώς αναζωογόνησε την εταιρική διακυβέρνηση, ενέπνευσε την εμπιστοσύνη των επενδυτών και έδωσε το σήμα προς τους διεθνείς επενδυτές ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε μια τροχιά βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αλεξανδρίδου, Ε. *Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.
2. Βερβεσού, Ν., «Άρθρο 8», Στο: *Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας* (δίτομο), Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα, 2020.
3. Λιναρίτη, Ι., «Ο numerus clausus των κινητών αξιών που εκδίδει η ΑΕ και η διάσπαση της αρχής». Στο: *Οι αναμορφώσεις του εταιρικού δικαίου, 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, 2019, 221*.
4. Μάντζαρη, Γ., *Σύγχρονη Οργάνωση & Διοίκηση Επιχειρήσεων*. Αθήνα: Β. Γκιούρδας, 2006.
5. Περάκη, Ε., «Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της ανώνυμης εταιρείας: Νέο δίκαιο ή νέος “2190”; Οι αναμορφώσεις του εταιρικού δικαίου», *28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, 2019, 4επ.*
6. Περάκη, Ε., *Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, εκδ. 6η*, Αθήνα: Σάκκουλα, 2019.
7. Ρόκα, Ν., *Εμπορικές Εταιρείες*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2019.
8. Σινανιώτη – Μαρούδη, Α., *Εμπορικό Δίκαιο – Εταιρίες*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2012.
9. Στάμου, Αν., Η ονομαστικοποίηση των άυλων μετοχών και η ταυτοποίηση του μετόχου, Στο: *Οι αναμορφώσεις του εταιρικού δικαίου, 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, 2019, σελ. 543 επ.*
10. Ταρνανίδου, Χρ., «Λογαριασμοί “omnibus” και οι επιπτώσεις τους στο εταιρικό δίκαιο», *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, 2018, 1386*.
11. Χριστοδούλου, Δ., «Άρθρο 135», Στο: *Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας* (δίτομο), Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα, 2020.
12. Ψυχομάνη, Σ., *Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3η εκδ.*, Εκδ. Σάκκουλα, 2018.